

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ
ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΡΡΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μολονότι είναι άρκοῦντος γνωστὰ τὰ δραματικὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν ὑπαιθρον τῶν Σερρῶν, πρὸ τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς συντόμου Βουλγαρικῆς κατοχῆς καὶ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ πανικοβλήτους ὑποχωροῦντος Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, ἡ σπουδαιότερα ἀναμφισβητήτως καὶ ἰδιαιτέρας σπουδαιότητος καὶ ἀξίας ἱστορικὴ πηγὴ, εἶναι τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον «Ἡμερολόγιον» τοῦ τότε Μητροπολίτου Σερρῶν Ἀποστόλου Χριστοδούλου τοῦ Ἰμβριώτου.

Τὸ «Ἡμερολόγιον», τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου, ἐδημοσιεύθη τμηματικῶς εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης «Νέα Ἀλήθεια»¹ τοῦ ἔτους 1913, μοι παρεχωρήθη δὲ ὀλοκληρωμένον πρὸς δημοσίευσιν ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ φίλου, ἱστορικοῦ ἐρευνητοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ δημοσιογράφου καὶ συγγραφέως κ. Πασχάλη Ἀγγελοπούλου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἡ Ἑταιρεία μας ἐκφράζει θερμὰς εὐχαριστίας.

Τὸ κείμενον τοῦ «Ἡμερολογίου» τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου, δημοσιευθὲν πρὸ ἑβδομήκοντα ἀκριβῶς ἐτῶν ἀποσπασματικὰ εἰς ἡμερησίαν ἐφημερίδα τῆς Θεσσαλονίκης, ἀποτελεῖ καὶ σήμερον, δημοσιευόμενον ἐξ ὀλοκλήρου, εἰς τὸ περιοδικόν μας «Σερραϊκὰ Χρονικὰ» ἀρχαιακὸν στοιχεῖον ἀξιὸν νέας προβολῆς.

Ἀποτελεῖ δέσμη φωτὸς, πού ἐκπέμπει ἐπὶ τῶν γεγονότων πρωταγωνιστῆς τῆς κρίσεως ἐκείνης περιόδου διὰ τὸν Ἑλληνισμόν γενικὰ καὶ τὴν πόλιν τῶν Σερρῶν ἰδιαίτερα.

Καὶ μαρτυρίαν ἀδιάφυστον καὶ ἀδιάβλητον, ἱεράρχου ὑπευθύνου, συμμετέχοντος καὶ συμπάσχοντος, μετὰ τοῦ ποιμνίου του.

«Τὸ Ἡμερολόγιον» ἀναφέρεται εἰς τὰ πολεμικὰ γεγονότα ἀπὸ τῆς

1. Ἡ ἐφημερὶς τῆς Θεσσαλονίκης «Νέα Ἀλήθεια» ἤρχισε ἐκδιδομένη τὸ 1904 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Κωστούρα διδασκάλου ἐκ Βογατσικοῦ τῆς Καστοριάς καὶ ἐτερμάτισε τὴν ἔκδοσίν της τὸ 1972. Κατὰ τὴν περίοδον τοῦ 1904 – 1912 ἀπετέλεσε τὸ προπύργιον καὶ πηγὴν ἐνθαρρύνσεως τοῦ σκλαβωμένου Ἑλληνισμοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας πολλὰ ὀφείλει εἰς τοὺς ἀγῶνας της, πρὸς προάσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους.

κηρύξεως τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1912 καὶ περατοῦται μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου τοῦ 1913 καὶ τὸν ἔμπρησμον τῶν Σερρῶν.

Περιγράφει ἀδρῶς τὰ καθημερινὰ συμβάντα, σημειώνοντας καταπιέσεις τῶν Νεοτούρκων κατὰ τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων. Τὴν κήρυξιν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου ὑπὸ τῶν Τούρκων, τοὺς ἐξοπλισμοὺς τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου, τοὺς φόβους τῶν Ἑλλήνων καὶ τέλος τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πόλεως ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ.

Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ἡ προσπάθεια, τὴν ὁποῖαν κατέβαλε ὁ Μητροπολίτης Ἀπόστολος ὅπως πείσῃ τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τὸν Ἑλληνα ὀπλαρχηγὸν Καπετὰν Γιαγκλὴν καὶ ἡ ἄρνησις τοῦ Τούρκου διοικητοῦ, νὰ διαπραγματευθῆ μετὰ ἀντάρτας, γεγονός διὰ τὸ ὁποῖον βραδύτερον μετενόησε πικρά, ὅταν εἶδε τὰς ὁμαδικὰς σφαγὰς τῶν ὁμοθρήσκων του εἰς τὴν πόλιν ἀπὸ μαινομένους Βουλγάρους στρατιώτας καὶ ἀτάκτους κομιτατζήδες.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς συντόμου βουλγαρικῆς κατοχῆς ὑπέφερε ψυχικὰ καὶ ὡς πραγματικὸς ποιμενάρχης πολλάκις προέταξε τὸ στήθος του διὰ νὰ ἀποτρέψῃ καταπιέσεις τόσον τοῦ ἑλληνικοῦ ὅσον καὶ τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι προσέβλεπον εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὡς εἰς προστάτην καὶ σωτῆρα.

Μετὰ ὑπερηφάνειαν περιγράφει τὰς νίκας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, καὶ μετὰ ψυχικὸν πόνον τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς μάχας τοῦ Παγγαίου, ποὺ ἀπετέλεσαν τὸ προανάκρουσμα, τῆς τελικῆς συγκρούσεως. Καὶ τέλος τὴν πυρπόλησιν τῶν Σερρῶν καὶ τὰς ἐκτελέσεις τῶν ὁμήρων.

Βιογραφικὰ στοιχεῖα τοῦ Μητροπολίτου Ἀποστόλου, ὡς καὶ περὶ τῆς δραστηριότητος, τὴν ὁποῖαν ἀνέπτυξεν κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς πρὸ τῆς ἀνάδρου καταστροφῆς τῆς ὠραίας μας πόλεως, διέλαβον ἐν ἐκτάσει εἰς τὴν «ἱστορίαν τῶν Σερρῶν»¹.

Ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς διαπρεπεστέρους ἱεράρχας τοὺς κοσμήσαντας τὸν ἀρχαῖον μητροπολιτικὸν θρόνον τῶν Σερρῶν ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν (1909 – 1917). Διεδέχθη οὐσιαστικὰ τὸν ἐπίσης διαπρεπῆ ἱεράρχην τὸν σθεναρὸν ἀγωνιστὴν Γρηγόριον Ζερβουδάκη, τὸν ἀνελθόντα κατὰ Μάϊον τοῦ 1909 ἐπαξίως εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον, εἰς ἐποχὴν κρισιμοτά-

1. Πέτρου Θ. Πέννα : «Ἱστορία τῶν Σερρῶν» ἀπὸ τῆς ἀλώσεώς των ὑπὸ τῶν Τούρκων μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων 1383 – 1913. Β' ἔκδοσις, Ἀθῆναι 1966, σελ. 331 – 348 καὶ 477.

Π. Καραϊτζῆ : Ὁ Μητροπολίτης Σερρῶν Ἀπόστολος ὁ Ἰμβριος καὶ τὸ ἔθνικόν ἔργον του, «Μακεδονικὴ Ζωή» Θεσ/νίκη, Φεβρουαρίου 1976, τεύχος 117, σελ. 36 – 39. – Αἱ βουλγαρικαὶ ὁμότητες ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ κατὰ τὸ 1912–1913. Ἀθῆναι 1914. 5 – 19.

697

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μητροπολίτης Σερρών
1909 - 1917

την διά τὸ ἔθνος. Καὶ λέγω οὐσιαστικὰ διότι ὁ Ἀθανάσιος Πιπέρας, διαδεχθεὶς τὸν Γρηγόριον, μετὰ δίμηνον μόνον ποιμαντορίαν νεώτατος τὴν ἡλικίαν, ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον καὶ ἐτάφη εἰς τὸ προαύλιον τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος, μετέσχεν ὅλων τῶν ἀγώνων τῆς πόλεως καὶ τῶν συμφορῶν τῆς. Ἐθυσίασε κυριολεκτικὰ τὴν ψυχὴν του ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του.

Εἶδε τὴν πόλιν καταλαμβανομένην ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ὑπέστη τὴν ἀνοίκειον συμριφορὰν των πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν καὶ τουρκικὸν πληθυσμὸν καὶ σθεναρῶς ἠγωνίσθη πρὸς περαιτέρω παρεμπόδισιν τῶν βαρβάρων καὶ εἰδεχθῶν κακουργιῶν των. Ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν πόλιν ἐλευθερουμένην ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Ἀλλὰ καὶ πυρπολουμένην καὶ κατακειμένην εἰς ἑρείπια. Καὶ ὅταν τέλος εἶδε τὴν πόλιν καταλαμβανομένην ἐκ νέου ὑπὸ τῶν Βουλγάρων δὲν ἄντεξε. Ἐκάμφθη καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ μαρασμὸν τὸ 1917.

ΠΕΤΡΟΣ Θ. ΠΕΝΝΑΣ

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

Καθ' ὄλον τὸ τετραετὲς διάστημα τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος ἐν Τουρκίᾳ, αἱ ἐπιτόπια τουρκικαὶ ἀρχαὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐξηκολούθουν δραματιζόμεναι ἀντάρτας καὶ κομιτατζήδες. Ἐντεῦθεν οἱ τυρανικοὶ ἀφοπλισμοὶ καὶ αἱ παντοῖαι κακώσεις τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ τὸ ἔτος 1912 ὁ πολιτικὸς ὀρίζων ἤρξατο θολούμενος καὶ ἐκηρύχθη ὁ στρατιωτικὸς νόμος, συνεπεῖρα δὲ ἀδεσπότην φημῶν περὶ ἐμφανίσεως ἀνταρτικῶν σωμάτων κατὰ Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον εἰς μὲν τὰ κυριώτερα χωρὶα ἀπεστάλησαν πρὸς φρούρησιν σώματα τουρκικοῦ στρατοῦ, ἀνὰ τριάκοντα, πεντήκοντα καὶ ὀγδοήκοντα ἄνδρες, ἐν δὲ ταῖς πόλεσιν ἐσχηματίσθησαν ἔθνοφρουραὶ ἐκ Τούρκων μόνον. Συγχρόνως δὲ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τὰ ὄπλα πάντες οἱ Ὄθωμανοὶ ἀπὸ 20—45 ἔτους τῆς ἡλικίας.

Τὴν στρατιωτικὴν θητεῖαν ἀπέφευγον ἱκανοὶ ἐκ τε τῶν Μωαμεθανῶν καὶ Χριστιανῶν πληρώνοντες τὸ ἀντίτιμον, εἴτε δραπετεύσαντες. Περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου φανερώς πλέον ἐγένετο λόγος περὶ μελλούσης κηρύξεως ὑπὸ τῆς Τουρκίας τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας, ἀνετέθη δὲ εἰς τὴν Δημαρχίαν Σερρῶν ἡ δῆθεν ἐξαγορὰ ἡμιόνων παρὰ τῶν Χριστιανῶν, οὕτω δὲ ἐκ πέντε μόνον χωρίων χριστιανικῶν τῆς περιφέρειας Σερρῶν ἐλήφθησαν διὰ τῆς βίας ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους ἡμίονοι. Ἐπειδὴ νυχθημερὸν μετεφέροντο στρατεύματα, πολεμοφόδια ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία κατ' ἀρχὰς μετ' ἐπιβατῶν, ἀργότερον δὲ καὶ ἐπιστολῶν διεκόπη πλέον μεταξὺ Κων/πόλεως καὶ Θεσσαλονίκης, οὕτως ὥστε ἠγνοοῦμεν τὰ ἔξωθι συμβαίνοντα. Οἱ ἡμέτεροι Χριστιανοὶ διετέλουν ἐν διηνεκεῖ φόβῳ, οὐ μόνον διότι ὁ πόλεμος κηρύσσεται κατὰ ὁμοδόξων καὶ ὁμογενῶν ἀλλὰ καὶ διότι ἔβλεπον καθ' ἑκάστην πάντας τοὺς Τούρκους ἀναφανδὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐξοπλισμένους.

Καὶ παρακάλεσα μὲν τὸν Μουτεσαρίφην, ὅπως διδώσι πεντήκοντα ὄπλα καὶ εἰς τοὺς Χριστιανούς ἀλλὰ ἔλαβον ὡς ἀπάντησιν ὅτι ὑπάρχει Χωροφυλακὴ καὶ Ἀστυνομία. Κηρυχθέντος τοῦ πολέμου ἐπισήμως τὴν 3ην Ὀκτωβρίου μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῶν τεσσάρων Βαλκανικῶν Χριστιανικῶν Κρατῶν, πάντες οἱ ἐνταῦθα Τούρκοι ἦσαν φαιδροὶ πεποιθότες ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως, ὁ δὲ πολὺς Δερβίς Βέης ὁ ἄλλοτε βουλευτὴς Σερρῶν, ἡγούμενος Τουρκικῆς στρατιᾶς ἐκ πεντακοσίων ἀνδρῶν περιέτρεχεν τὰ βορειότερα βουλγαρικὰ χωρὶα καὶ ἐχρηματιλόγει καὶ κατέστρεφε, ταχέως ὁμως ἐγνώσθη ὅτι τὰ Χριστιανικὰ στρατεύματα διέ-

βησαν τὰ Τουρκικὰ σύνορα καὶ νικηφόρα βαδίζουσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ τῶν Τούρκων ἀρχικὴ φαιδρότης καὶ ἡ χαρὰ μετεστράφη εἰς φόβον, ὅταν εἶδον πολλοὺς Τούρκους χωρικούς καταφεύγοντας εἰς Σέρρας.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπὸ τῆς δεκάτης μέχρι τῆς εἰκοστῆς Ὀκτωβρίου πάντες οἱ Χριστιανοὶ πολῖτες διῆλθον ἡμέρας πονηρὰς διότι ἐφοβοῦντο ἐπίθεσιν παρὰ τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου καὶ τῶν προσφύγων. Ἔργον φρονήσεως ἐθεωρήθη τότε τὸ κλείσιμον ὄλων ἡμῶν τῶν σχολείων ἄχρι καιροῦ.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

17 Ὀκτωβρίου. Σήμερον ἐπέτυχον τῆς ἀποφυλακίσεως 127 Χριστιανῶν (119 Βουλγάρων καὶ 8 Ἑλλήνων ἐν οἷς δύο Βούλγαροι ἱερεῖς καὶ εἷς Ἕλληνα).

Πάντες οὗτοι ὡς δράσαντες δῆθεν ἄλλοτε ὡς ἀντάρται συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου καὶ καθείρθησαν. Πρὸς ἀποφυλάκισιν αὐτῶν πολλάκις παρεκάλεσα τὸν Μουτεσαρίφη, ὅστις ὡς φαίνεται, ἤθελεν νὰ τοὺς ἀποφυλακίσῃ ἀλλὰ δὲν εἰσηκούετο ὑπὸ τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου. Τελευταῖον ὅμως ὅταν ἐπληροφορήθην ὅτι οἱ ἐν Δεμίρ Ἰσσαρίῳ πεφυλακισμένοι τοιοῦτοι (περὶ τοὺς ὄγδοήκοντα) ἐφονεύθησαν καὶ εἶτα ἐκάησαν, ἐπέμενα παρακαλῶν. Ὁ ἀγαθὸς Μουτεσαρίφης ἐνεργήσας ἐγκαίρως, εἶπε μοι νὰ περιμένω, ἵνα τοὺς ἴδω καὶ συμβουλευθῶ. Πράγματι μετὰ ἡμίσειαν ὥραν προσήχθησαν ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Διοικητηρίου ἅπαντες οἱ φυλακισμένοι, οἵτινες ἅμα ὡς με εἶδον ἀνεθάρρησαν μετ' εὐνοήτου δὲ χαρᾶς ἤκουσαν παρ' ἐμοῦ ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι καὶ ὅτι ὀφείλουσι νὰ εἶναι νομοταγεῖς.

Τῇ 19 Ὀκτωβρίου, ἡμέραν Παρασκευὴν προσῆλθον εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν οἱ προκριτώτεροι τῶν Τούρκων μετὰ τινων ἐκ τῶν ἡμετέρων ὅπως συσκεφθῶμεν περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἀπήντησα, ὡς εἰκός, ὅτι δέον ν' ἀμυνθῶμεν, πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ πόσος στρατὸς ὑπάρχει εἰς Σέρρας. Ἀπεφάσισα ὅθεν ὅπως οἱ βέηδες πληροφορηθῶσιν ἀκριβῶς περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν στρατευμάτων καὶ ἀκολούθως γένηται ἡ δέουσα σκέψις, ἐπειδὴ δὲ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἦλθεν ἐκ Δράμας ἀρκετὸς στρατὸς, οἱ βέηδες ἀναθαρρήσαντες δὲ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν. Ἀλλὰ ὁ στρατὸς οὗτος, μόλις ἐλθὼν εἰς εἰς Σέρρας, διετάχθη νὰ μεταβῇ εἰς Δεμίρ Ἰσάριον, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τοῦ ἐκεῖ στρατοῦ ἀνεχώρησεν κατεσπευμένως εἰς Θεσσαλονίκην. Τὸ γεγονός τοῦτο κατεφόβισε τοὺς Τούρκους, οἵτινες ἄλλως τὰ εἶχον μάθει ὅτι τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα ἀπὸ βορρᾶ πλησιάζουν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν.

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν Κυριακὴν, 21 Ὀκτωβρίου, δις προσῆλθον εἰς τὴν Μητρόπολιν οἱ ἐπισημότεροι βέηδες καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων προκρι-

των ἱκανοί, πάντες δὲ ἀπεφάνθησαν ὑπὲρ τῆς παραδόσεως τῆς πόλεως ἀμαχητεῖ, καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐξελέγη ἑνεαμελής ἐπιτροπὴ ἐξ Ἑλλήνων, τῶν διδασκάλων τοῦ Βουλγαρικοῦ οἰκοτροφείου (διὰ τὴν ἔλλειψιν Βουλγάρων πολιτῶν ἐν Σέρραις) καὶ ἐκ Τούρκων. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ὤφειλε τὴν πρῶταν τῆς ἐπαύριον Δευτέρας ἐξερχομένη τῆς πόλεως μετὰ λευκῆς σημαίας, νὰ δηλώσῃ εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τὴν ἐτοιμότητα τῆς πόλεως πρὸς παράδοσιν.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΜΟΥΤΕΣΑΡΙΦΟΥ

Πρὸ τοῦ κινδύνου τούτου, ὁ Μουτεσαρίφης Κιρκάσιος τὸ γένος, μὲ παρεκάλεσεν ὅπως παράσχῃ αὐτῷ καὶ τῷ κάθε Ἀλβανῷ τὴν ἐθνότητα, ἄσυλον ἐν τῇ Μητροπόλει. Εὐχαρίστως, εἶπον, καὶ σεῖς καὶ πάντες οἱ βουλόμενοι Τούρκοι δύνασθε νὰ εὕρητε παρ' ἐμοὶ καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς μου πᾶσαν βοήθειαν. Πράγματι δὲ τὴν ἐσπέραν τῆς Δευτέρας κατέφυγεν εἰς τὴν Μητρόπολιν μου, καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ γραφείῳ μου, ἐμοῦ ὑπαγορευθέντος, ἐγράφη ἑλληνιστὶ ἡ παραίτησις αὐτοῦ ὡς Μουτεσαρίφου, τὴν ὁποῖαν ἐκείνος ἐσφράγισεν καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐξουσιοδότην τὸν Δήμαρχον Ἀχμέτ ἐφέντη, ὅπως παραδώσῃ τὴν πόλιν εἰς τὸν ἐλευσόμενον στρατόν. Τὴν ἐσπέραν ἐν συνδιαλέξει εἶπε μοι ὁ Μουτεσαρίφης «φέρετε μοι τριακοσίους Ἑλληνας στρατιώτας ἵνα ὅπως ἐγὼ παραδώσω αὐτοῖς τὴν πόλιν». Ὑπάρχουσι, τῷ ἀπήντησα, ἐν Νιγρίτῃ Ἑλληνες ἀλλὰ εἶναι ἀντάρται. Εἰς ληστὰς (οὕτως, ὠνόμαζον οἱ Τούρκοι τοὺς ἀντάρτας), εἶπε δὲν δύναμαι νὰ παραδώσω τὴν πόλιν. Ἀληθῶς ὡς πρόσκοποι τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἦλθον ἐξ Ἑλλάδος ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου διὰ μὲν τὸ Παγγαῖον ὄρος καὶ τὰ περίξ ὁ εὐφυῆς καὶ γενναῖος ὄπλαρχηγὸς Δούκας διὰ δὲ τὰ μέρη τῆς Νιγρίτης ὁ ἀγαθὸς καὶ γενναῖος ὄπλαρχηγὸς Γιαγλῆς.

Ἡ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ Εἰς τοὺς ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

Ἡ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσα ἑνεαμελής ἐπιτροπὴ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα τὸν βοηθὸν ἐπίσκοπον μου Ἀγ. Χριστοπόλεως Ἀμβρόσιον ἐκτελῶσα τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ πληρεξουσιότητα μετέβη τὴν ἐπομένην ἡμέραν, Τρίτην 23 Ὀκτωβρίου εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν πρὸς βορρᾶν καὶ συνήντησε τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ Βουλγαρισκοῦ στρατοῦ, ἣτις ὠδήγησεν αὐτὸν πορρώτερον εἰς τὸν συνταγματάρχην κ. Θεοδώρωφ. Οὗτος ἀποδεξάμενος τὰς προτάσεις τῆς ἐπιτροπῆς διέταξεν ὅπως μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ στρατοῦ διοικήσῃ τὴν πόλιν, ὡς Δημαρχεῖον, δεκαμελής ἐπιτροπὴ ἀνὰ τρεῖς ἐξ Ἑλλήνων, Βουλγάρων καὶ Τούρκων καὶ ἐνὸς ἐτέρου Ἑλλήνου ὡς Δημάρχου. Τῇ ἐπομένην ἡμέρα, Τετάρτη 24 Ὀκτωβρίου κόσμος πολὺς ἐξῆλθε πρὸς προὔπαντησιν τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ

ἀντὶ τούτου εἰσῆλθε εἰς τὴν πόλιν ὁ ἀρχηγὸς κομητατζῆς Γ. Τζάγκης μετὰ 15 ὀπαδῶν του. Τῇ ἐπομένῃ 25 Ὀκτωβρίου ἦλθε διὰ τῆς ὁδοῦ Νευροκοπίου καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ Ζίχνης ὑπὸ ραγδαιοτάτην βροχὴν περὶ τὰς δέκα χιλιάδας Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίσης ἐγένετο ἐπίσημος ὑποδοχὴ μετὰ κωδωνοκρουσιῶν καὶ προσφορᾶς εἰς τὸν συνταγματάρχην Θεοδώρωφ παρὰ τῶν Ἑλληνίδων στεφάνου ἐκ φυσικῶν ἀνθέων.

Η ΑΦΙΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΒΑΤΣΕΦ

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν Παρασκευή, 26 Ὀκτωβρίου, ἔφθασε καὶ ὁ στρατηγὸς Κοβάτσεφ μετὰ ἐτέρου πολυαρίθμου στρατοῦ, οὕτως ὥστε ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς πεζικοῦ, ἵππικοῦ καὶ πυροβολικοῦ ἀνῆλθεν εἰς εἴκοσι πέντε χιλιάδας. Ἦδη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας κατελήφθη τὸ Διοικητήριον, τὸ τηλεγραφεῖον, οἱ διάφοροι στρατῶνες, τὰ τουρκικὰ νοσοκομεῖα καὶ τὸ δημαρχιακὸν κατάστημα. Καὶ ἔβλεπεν τίς λοιπὸν τοὺς Τούρκους μεταφέροντες εἰς τὰ ὀρισθέντα μέρη προθύμως τοὺς ὀπλισμούς των.

ΣΦΑΓΗ ΤΟΥΡΚΩΝ

Τὸ Σάββατον 27 τοῦ μηνὸς ἐξ ἀφορμῆς, ὡς λέγεται, δύο πυροβολισμῶν κατὰ Βουλγάρων στρατιωτῶν ἐφονεύθησαν Τούρκοι τὴν μεσημβριάν τοῦ Σαββάτου. Τὴν νύκτα καὶ τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς περὶ τοὺς τριακοσίους, κατ' ἄλλας πληροφορίας, περὶ τοὺς ἔνεακοσίους. Οἱ φονευθέντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν προσφύγων, διότι μετὰ τὰς ἀποτυχίας τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων εἰς Ἄνω Τζουμαγιά, Πετριτσιῶ καὶ Δεμίρ Ἰσσαρίῶ πάντες οἱ κάτοικοι τῶν ἐκεῖ τουρκικῶν χωρίων κατέφυγον εἰς Σέρρας. Συνεπῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς καταλήψεως τῆς πόλεως εὑρισκομένων ἀνθρώπων ἀνῆλθεν εἰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας, οἵτινες σπουδαίως ὑπεβλήθησαν ὑπὸ λιμοκτονίας, διότι ἐκτὸς ὅτι ὁ σιδηρόδρομος ἐπὶ πολλὰς προηγουμένας ἡμέρας οὐδὲν τρόφιμον μετέφερεν ἔξωθεν, εἴ μὴ μόνον Τούρκους στρατιώτας ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει εὑρισκόμενα ἄλευρα εἶχον παραληφθῆ πρότερον ὑπὸ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων καὶ μεταφρασθῆ ἀλλαχοῦ ποῦ.

ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

Τὰ κατὰ τοὺς προηρημένους φόνους Τούρκων ἐπληροφορήθη τὴν ἐσπέραν τοῦ Σαββάτου λίαν ἀργὰ καὶ ἀορίστως, ὅτι δηλαδὴ οἱ Βούλγαροι φονεύουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς Τούρκους. Ἀλλὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἔλαβον πλείονας πληροφορίας περὶ τῶν γενομένων κατὰ τὴν νύκτα φόνων καὶ λεηλασιῶν ἐπὶ τῶν τουρκικῶν μαγαζίων, προσέτι δὲ ὅτι αἱ σφαγαὶ ἐξηκολούθουν καὶ ἐν ἡμέρᾳ. Τὴν πέμπτην ὥρα πρὸ μεσημβρίας τουρκιστὶ τῆς Κυριακῆς, συνωδὰ τῇ

δημοσιευθείση κατὰ τὴν προτεραίαν ἀγγελίᾳ ἐψάλη εὐχαριστήριος δοξολογία ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ ἐπὶ τοῖς νικηφόροις ὄπλοις τῶν συμμάχων βασιλέων τῆς Βουγαρίας Φερδινάρδου, τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου, Σερβίας Πέτρου καὶ Μαυροβουνίου Νικολάου, τῶν παλατιῶν καὶ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βουλγάρου στρατηγοῦ Κοβάτσεφ, πολλῶν ἀξιωματικῶν καὶ πλήθους πολλοῦ ἐκ τῶν ἡμετέρων Χριστιανῶν. Ἐπὶ τῷ τέλει τῆς δοξολογίας, ἐρμηνεύσας τὴν σημασίαν τῆς νίκης ταύτης, ἐκαυτηρίασα ἑλληνιστὶ καὶ ρωσιστὶ τὰς κατὰ τῶν Τούρκων ἀντιχριστιανικὰς πράξεις ὀρθοδόξων Χριστιανῶν.

ΑΙ ΣΦΑΓΑΙ ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ

Ληξάσης τῆς δοξολογίας ὁ στρατηγὸς Κοβάτσεφ καὶ λοιποὶ Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ μετὰ προκρίτων Ἑλλήνων ἀνῆλθον εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἔνθα κατὰ τὴν ρωσικὴν συνήθειαν προσηνέχθη αὐτοῖς πρόγευμα ἐκ ψυχρῶν ἐδεσμάτων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο μαθῶν, ὅτι αἱ σφαγαὶ ἐν τῇ πόλει ἐξακολουθοῦσιν ὑπὸ τσοαύτης κατελήφθη ἀδυναμίας ὥστε οὐδὲ τροφῆς νὰ γευθῶ ἐπεθύμουν, καίτοι ἡ μεσημβρία πρὸ πολλοῦ εἶχε παρέλθῃ. Μετὰ μικρὰν σκέψιν διέταξα ἵνα πάντες οἱ ἐν τῇ Μητροπόλει ἄνθρωποι μου καὶ ξενιζόμενοι κύριοι παρακαθήσωσιν εἰς τὸ γεῦμα ἐγὼ δὲ ἡτοιμαζόμεν νὰ ἐξέλθω ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ διὰ πάσης θυσίας νὰ καταπαύσω τὴν αἱματοχυσίαν. Τὸν σκοπὸν τοῦτον μαθοῦσα ἡ ὑπερογδοηκοντούτης μήτηρ μου μετὰ δακρύων μὲ παρεκάλε νὰ μὴ ἐξέλθω φοβούμενη δολοφονίαν μου, ἐν τσοαύτῳ καθησυχάσας αὐτὴν ὅπως δὴ ποτε καὶ παραδοῦς εἰς ἓνα τῶν ὑπαλλήλων μου τὸ χρηματοφυλάκιόν μου, περιέχων εἴκοσι λίρας μετὰ τῆς ἐντολῆς ὅπως ἐν περιπτώσει θανάτῳ μου ὀδηγήσῃ τὴν μητέρα μου εἰς τὴν πατρίδα μου, ἐξῆλθον συγκινημένος ἐκ τῆς Μητροπόλεως καὶ ἵππεύσας μετέβην ἄνευ οὐδενὸς συνοδοῦ εἰς τὴν οἰκίαν ἣν διέμενεν ὁ στρατηγὸς Κοβάτσεφ.

ΦΟΝΟΝ ΑΝΤΙ ΦΟΝΟΥ

Στρατηγέ, τῷ εἶπον, πρώτην φορὰν λαμβάνω εἰς τὰς χεῖρας μου τὸ φονικὸν τοῦτο ὄπλον, ἐπειδὴ αἱ σφαγαὶ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἐξακολουθοῦσι καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἀποτελεῖ αἰσχὸς εἰς τὴν θρησκείαν ἡμῶν, διὰ τοῦτο θὰ ἐξέλθω ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ διὰ τοῦ ὄπλου τούτου θὰ ἀπειλήσω πάντα Χριστιανὸν φονεύοντα Τούρκον, παρακαλῶ μόνον νὰ μοὶ δώσητε ἓνα ἔφιππον στρατιώτην. Ὁ καλοκάγαθος Κοβάτσεφ ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους, μοὶ ἀπήντησε: «ἔρχομαι κἀγὼ μαζὺ σας» καὶ διέταξεν ἵνα προσαγάγουσι τὸν ἵππον του. Τὸν στρατηγὸν συνώδευσαν καὶ τρεῖς ἀξιωματικοί, ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ἤμην ἐμπειρότερος τῶν ὁδῶν, ἡγούμεν τῆς ἐφίππου συνοδείας φέρων ἐπὶ τὸν ὦμον κηρωτὸ (μουσαμὰ) διότι ἀπό

τῆς Πέμπτης ἡμέρας διαρκῶς ἔπιπτεν ραγδαιοτάτη βροχή καὶ κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖραν μαστίγιον ἵνα μεταβῶμεν διὰ τοῦ κεντρικωτέρου μέρους τῆς πόλεως ἔνθα ἄπειρον πλῆθος πολιτῶν Ἑλλήνων, στρατιωτῶν Βουλγάρων καὶ χωρικῶν Χριστιανῶν, καθημένων ἐν τοῖς καφενείοις καὶ τοῖς πρατηρίοις, εἴτε ἰστάμενοι εἰς μέρη ὑπόστεγα, συνωμίλει περὶ τῶν γινομένων καὶ γενησομένων.

Μετὰ βραχείας φωνῆς ἀποτεινόμενος ἑλληνιστὶ καὶ σλαυιστὶ πρὸς τὰ πλῆθη ἔλεγον ὅτι τὸ ἀπὸ τριετίας κήρυγμά μου δὲν ἦτο τοιοῦτο, ὅτι αἱ πράξεις προσβάλλουσι τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ὅτι ὁ στρατηγὸς θὰ τιμωρήσῃ αὐστηρότατα πάντα κακοποιὸν Χριστιανόν. Βουλγαριστὶ καὶ γαλλιστὶ τὰ αὐτὰ ἔλεγε καὶ ὁ στρατηγός. Ἐκείνη τὴν ἡμέραν πρώτη φορὰ ἐν τῇ ζωῇ μου, εἶδον πεφονευμένους ἀνθρώπους. Εἰς τέσσαρα μέρη κατέκειντο ἐν τῇ ὁδῷ ἐν μέσῳ τῷ πηλῷ καὶ ὑπὸ τὴν ἀδιάκοπον βροχὴν τέσσαρες Τοῦρκοι ἐξηπλωμένοι μὲ ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, ἀλλ' ἐσβεσμένους. Ὡς φαίνεται, δὲν ἐπρόφθασαν ἵνα τοῖς περισυλλέξωσι. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως ὑπὸ ἀχυρώνας, κακῶς ἐστεγασμένους καὶ ἐν μέσῳ βορβόρου εὔρομεν πολλὰς ἑκατοντάδας προσφύγων Τοῦρκων. Τὰ δυστυχῆ ταῦτα πλάσματα μετὰ συγκινήσεως παρηγόρησα εἰπὼν ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ φοβῶνται καὶ ὅτι, ἐὰν ἔχωσι ἀνάγκην τροφῆς ὀφείλουσι νὰ ἀποτανθῶσιν εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸ Δημαρχεῖον. Ἀφοῦ διήλθομεν ὅλας τὰς ταυρκικὰς συνοικίας ἐφθάσαμεν ἐπιστρέφοντες καὶ εἰς τὴν ἀγοράν. Ἀλλὰ τί νὰ ἴδῃ τίς ; Τὰ μὲν χριστιανικὰ καταστήματα ἦσαν κλειστά καὶ ἔφερον σταυροὺς διὰ κιμωλίας, τὰ δὲ τουρκικὰ πάντα ἦσαν λεηλατημένα καὶ κατεστραμένα.

ΛΟΓΟΙ ΤΟΥ ΚΟΒΑΤΣΕΦ

Τὴν ἀθλιότητα τούτων ἰδὼν ὁ στρατηγὸς εἶπε μοι, ὅτι τοῦτο εἶναι «στίγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἡμῶν». Παρὰ τὸ Δημαρχεῖον συνητήσαμεν περὶ τὰ ἐξήκοντα γυναικόπαιδα μωαμεθανῶν ὀδηγούμενα ὑφ' ἐνὸς χρηστοῦ ἐκ τῶν ἡμετέρων, πλέοντα ἀνυπόδητα ἐν τῷ βορβόρῳ ὡς νῆσσαι. Μαθὼν παρ' αὐτῷ ὅτι ὀδηγῶντο εἰς τὸ ἡμέτερον νοσοκομεῖον, ἔνθα ἐξενίζωντο καὶ ἄλλοι Τοῦρκοι, ἐνεθάρρυνα τὰ ἄτυχα πλάσματα, εἰπὼν πηγαίνεται παιδιὰ μου, μὴ φοβῆσθε ἐκεῖ ὑπάρχει καὶ τροφή καὶ θερμότης, μετ' ὀλίγον θὰ ἔλθω καὶ ἐγώ. Πικρὸν μείδιμα ἀπήνησεν ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν δυστυχῶν. Ἡ περιοδεία αὐτὴ ἀνὰ τὴν πόλιν διήρκησε δύο ὥρας. Ἐν τοσοῦτω τηλικούτα ἀποτελέσματα ἀγαθὰ ἐσήνεγκεν, ὥστε ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔπαυσαν αἱ συστηματικαὶ σφαγαὶ καὶ λεηλασίαι. Ἐνίοτε μόνον συνέβαινον ἐν νυκτὶ κλοπαὶ καὶ ἐκ χριστιανικῶν μαγαζίων χρηματικὸς ἐκ τουρκικῶν οἰκιῶν, ὄχι ὁμως καὶ φόνοι. Τούτου ἕνεκα πολλοὶ Τοῦρκοι ἐδήλωσάν μοι τὰ ἐξῆς : ὅτι δηλαδὴ ἀγνοοῦσιν, ἐὰν ὁ Θεὸς

μὲ ἔστειλεν εἰς τὰς Σέρρας διὰ τοὺς χριστιανούς, γιγνώσκουσιν ὁμῶς θετικῶς ὅτι μὲ ἔξαπέστειλε διὰ τοὺς μωαμεθανούς.

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΣΩΣΕΩΣ

Εἰς τὴν πρὸς διάσωσιν τῶν Τούρκων ἐνέργειάν μου παρωρμήθην πρῶτον ἐκ λόγων θρησκευτικῶν, δεύτερον δὲ δι' ἐθνικῶν, διανοούμενος τοὺς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὁμογενεῖς μου. Ἄς ἔχει δόξαν ὁ πανάγαθος, ὁ ὁποῖος εὐδοκήσας καὶ ἐνεργήσας. Μετὰ μεσημβρίαν τῆς Τετάρτης, 31 Ὀκτωβρίου ἔφθασαν ἐκ τῶν περιχώρων τῆς Θεσσαλονίκης τρεῖς ἴλαι ἵππικοῦ τοῦ τρίτου ἵππικοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος ἐκ τριακοσίων πενήκοντα ἀνδρῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κ. Π. Μαυρομιχάλη. Ὁ ἐνθουσιασμός κατὰ τὴν ὑποδοχὴν ἀπερίγραπτος. Τὸ ἵππικὸν τοῦτο παρέμεινεν ἐν τοῖς ξενώσι καὶ εἶτα ἐν τῷ στρατῶνι τοῦ ἵππικοῦ. Ἦδη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰσόδου τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ εἰς Σέρρας κατεσχέθησαν τὸ Ἐσκὶ τζαμί, μηδέποτε χρηματίσαν ἐκκλησία καὶ μετεβλήθη εἰς βουλγαρικὸν ναὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Βόριδος, τὰ πάμπολλα τουρκικὰ βακούφια καὶ ἡ λέσχη τοῦ Νεοτουρκικοῦ κομιτάτου, λαμπρὸν κτίριον, χρησιμοποιηθεῖσα πρὸς ἐγκατοίκησιν τοῦ Βουλγάρου Ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου.

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

Τῇ 5ῃ Νοεμβρίου ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Γεν. Συνελεύσεως τῆς ἡμετέρας Κοινότητος ὅπως ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ ἐξ ὁμογενῶν μεταβαίνουσα εἰς Θεσσαλονικὴν συγχαρεῖ τὴν Α. Μ. τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Γεωργίῳ τῷ Α' ἀφ' οἷς ἦσατο νίκης ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ εὐξεται τὰ δέοντα. Ἡ ἐπιτροπὴ ἐν μέσῳ ποικίλων δυσχερειῶν μεταβάσα ἐφ' ἀμάξης, ἅτε τοῦ σιδηροδρόμου μὴ λειτουργοῦντος καὶ ἐκπληρώσασα τὸ ἑαυτῆς ἔργον ἐπανέκαμψεν τὴν 13ην τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀποκομίζουσα τὰς ἀρίστας ἐλπίδας ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἀκροάσεως. Τὰ ἐκ τῆς ὁδοῦ Νευροκοπίου καὶ ἐκ Δράμας ἐλθόντα πρότερον βουλγαρικά στρατεύματα εἰς Σέρρας, ἀνεχώρησαν πρὸς τὸ μέρος τῆς Ξάνθης κατὰ τμήματα, τὴν δὲ 14 Νοεμβρίου ὁ στρατηγὸς μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἦρξαντο καταφθάνοντα εἰς Σέρρας ἕτερα βουλγαρικά στρατεύματα ἐκ τῶν περιχώρων Θεσσαλονίκης καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως. Τῇ 11ῃ Νοεμβρίου ἀφίκετο εἰς Σέρρας ὁ ἀντισυνταγματάρχης κ. Κ. Κραμανλίκης καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τῆς ἐνταῦθα παρσαμενούσης μοίρας τοῦ ἑλληνικοῦ ἵππικοῦ, ἀντὶ τοῦ κ. Μαυρομιχάλη ἀναχωρήσαντος μετ' ὀλίγας ἡμέρας.

Τῇ 12 Νοεμβρίου ἀφίκετο ἐκ Θεσσαλονίκης σιδηροδρομικῶς αἱ Α. Α. Ὑψηλότητες. ὁ διάδοχος τοῦ βουλγαρικοῦ θρόνου Βόρις καὶ ὁ νεώτερος

αὐτοῦ ἀδελφὸς Κύριλλος. Καὶ τούτων ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν ἐγκαρδιωτάτη παρ' ἀπάντων τῶν χριστιανῶν, πεζικοῦ δὲ καὶ ἵππικοῦ βουλγαρικοῦ ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ Νασήμ Βέη, ἐτοιμασθείσης ὡς καταλύματος τῶν πριγκήπων, ἀπέδιδε τὰς νενομισμένας τιμὰς. Ἐπισκεφθεὶς καὶ γὰρ τὰς Α. Α. Ὑψηλότητας ἐν τῷ σταθμῷ, παρηκολούθησα ἐφ' ἀμάξης τὴν συνοδείαν μέχρι τοῦ καταλύματος αὐτῶν, ἔνθα μετὰ τὴν ἐπίσημον παρέλασιν τοῦ εὕρισκομένου ἐν Σέρραις πεζικοῦ καὶ ἵππικοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ, ἐγενόμην δεκτὸς εἰς ἀκρόασιν ὑπὸ τῶν Πριγκήπων, οὓς καὶ προσεφώνησα ρωσιστί, λαβὼν τὰς ἐγοαρδίους εὐχαριστίας τοῦ διαδόχου ρωσιστί ἐπίσης. Τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ, 13ῃ Νοεμβρίου αἱ Α. Α. Ὑψηλότητες ἀφοῦ ἐδέχθησαν τὰς διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ τοὺς διδασκάλους Βουλγάρων, Ἑλλήνων, Τούρκων καὶ Ἑβραίων, περιῆλθον διάφορα μέρη τῆς πόλεως, μετὰ μεσημβρίαν δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἀπῆλθον σιδηροδρομικῶς ἐκ Σερρῶν πρὸς διεύθυνσιν τῆς Θεσσαλονίκης. Τῇ 16ῃ Νοεμβρίου ἐγνώσθη ἐν Σέρραις ἐκ Θεσσαλονίκης, ὁ θάνατος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κων/πόλεως Κυροῦ Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἐπεβεβαιώθη δὲ ἡ ἀλγεινὴ αὐτῆ εἶδησις τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ ἐξ ἐφημερίδος τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ πάντες σφόδρα ἐλυπήθησαν, ἐπὶ τῷ ἀκαίρῳ οὕτως εἰπεῖν, θανάτῳ τοῦ Γεραροῦ Πατριάρχου καὶ εἰλικρινῶς ἠύξαντο ὑπὲρ αἰωνίας μνήμης καὶ ἀναπαύσεως αὐτοῦ.

Οἱ ἄλλοτε κομητατζῆδες Βούλγαροι καὶ φανατικοὶ χωρικοὶ ἤδη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ καταλήψεως τῆς πόλεως Σερρῶν ἐξεδήλων τὰς ἑαυτῶν διαθέσεις. Ἐξ ἀφορμῆς ἀταξιῶν τινῶν Βουλγαροφόνων ἐξαρχικῶν τοῦ Πρόσνικ κατὰ τῶν συχωρίων τῶν Πατριαρχικῶν καὶ ἐξ ἄλλων παραπλησίων ἐκδικημάτων τῶν Βουλγάρων, εἶπον ἐσπέραν τινὰ εἰς τὸν ἐν Σέρραις εἰσέτι εὕρισκόμενον στρατηγὸν Κοβάτσεφ, ὅτι ὡς παρατηρῶ στρατηγέ, οἱ ἰδικοὶ σας κομητατζῆδες καὶ οἱ ἰδικοὶ μας ἀντάρτες προσπαθοῦσι νὰ καταστρεύσωσι τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον ἔργον τῆς συμμαχίας μας. Ὁχι, ἀπήντησε μειδιών ὁ στρατηγὸς αὐτὸ δὲν θὰ τὸ κατορθώσωσιν. Εἶθε, ἀπήντησα καὶ γὰρ ἐν τοσοῦτῳ τὰ πράγματα ὀσημέραι ἐξετραχύνοντο ἐν τοῖς Βουλγαροφόνοις χωρίοις, κατὰ μέγα μέρος Πατριαρχικοῖς. Πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Κοβάτσεφ διορισθέντα διοικητὴν Σερρῶν κ. Στοέβ πολλάκις καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς ἀπετάθην ἐπιστῶν τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐκβιασμῶν τῶν Πατριαρχικῶν Βουλγαροφόνων Χριστιανῶν ὑπὸ τῶν ἐξαρχικῶν. Αἱ ἀπαντήσεις πάντοτε ἦσαν εὐνοϊκαί. Ὡς κατενόηθη ἀργότερον, οὔτε ὁ κ. Στοέβ οὔτε ὁ διάδοχός του κ. Χαματζῆεβ, εἶχον πραγματικὴν ἐξουσίαν. Αἱ διαταγαὶ αὐτῶν σπανιώτατα ἐξετελοῦντο.

Τὴν 29ην Νοεμβρίου ἐλθὼν εἰς Σέρρας ὁ Ἅγιος Μελενίκου κ. Κων-

σταντίνος μοί ἐξέθηκε τὰ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν, τὰς ἀφαιρέσεις ἐκκλησιῶν, σχολείων καὶ τὰς ποικιλωνύμους κακώσεις. Ἐχων ὑπ' ὄψιν τὰ εἰς τοὺς χριστιανούς μου γινόμενα, ἅτινα ἀναντιρῆτως ἦσαν μικρότερα τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μελενίκου συμβαινόντων ἀκούσας δὲ καὶ τὰ φρικτότερα ταῦτα, παρέλαβον τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν καὶ μετέβημεν εἰς τὸ Διοικητήριον. Ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ ἴστατο ὁ διοικητὴς μετὰ πέντε-ἕξ, ἄλλων ἀξιωματικῶν ἔτοιμοι ὅπως φωτογραφηθῶσιν. Παρῆσαν δὲ καὶ πολλοὶ Βούλγαροι, Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι. Πάντων ἴσταμένων ἐν τῷ περιβόλῳ. λέγω ρωσιστὶ μετὰ φωνῆς τεταραγμένης ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν διοικητὴν «πολλάκις ἐσοχώτατε σᾶς παρεκάλεσα καὶ γραπτῶς καὶ προφορικῶς νὰ περιορίσητε τὰς ἀτασθαλίας τῶν Βουλγάρων. Σχολεῖα, ἐκκλησίαι καταλαμβάνουσι, ὑποζύγια ἀρπάζουσι, δέρουσι, φυλακίζουσι καὶ πολλαχῶς προφυλακίζουσι τοὺς πατριαρχικοὺς ὀρθόδοξους. Ὑπηντήσαμεν ἐλευθερωτὰς καὶ εὖρομεν διώκτας. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ συμμαχία». Ἐλθέτε παρακαλῶ νὰ συσκεφθῶμεν ἐνταῦθα τί γενήσετε» «μὴ ἀνησυχεῖτε σεβασμιώτατε, αὐτὴν τὴν στιγμήν δὲν θὰ δυνηθῶμεν, ἀλλὰ τὴν ἐσπέραν εὐχαρίστως ἡμεῖς ἐρχόμεθα εἰς τὴν μητρόπολιν» ἀπήντησεν ὁ διοικητὴς. Πράγματι τὴν ἐσπέραν ἤλθεν ὁ κ. Στόεβ μετὰ ἕξ ἀξιωματικῶν. Ἀφοῦ τοὺς ἐφιλοξένησα μετὰ τείου καὶ λοιπῶν εἶπον : ἐπιθυμῶ νὰ ἐννοήσετε ὅλοι, ἐκεῖνο, ὅπερ θὰ σᾶς εἶπω. Ἐννοεῖτε λοιπὸν ὅλοι ἑλληνικά ; — Δύο μόνον — Τουρκικά ; Τρεῖς. — Γαλλικά ; Τρεῖς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ σᾶς ὁμιλήσω ρωσιστὶ, σεῖς δὲ ὡς Σλαῦοι ὀφείλετε νὰ με ἐννοήσετε· θὰ μεταχειρισθῶ καθαρεύουσιν ἐκκλησιαστικὴν Σλαυονικὴν γλῶσσαν. Διὰ μακρῶν ἀκολουθῶς ἐξέθηκα τὴν κατάστασιν, ἣτοι τί περιέμενον οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ καὶ τί δοκιμάζουσι τώρα. Ἴσως τὰ ἐμεγαλοποίησαν τὰ πράγματα πρὸς ὑμᾶς σεβασμιώτατε, λέγει ὁ διοικητὴς. — Ὅχι, ἀπαντῶ. Σᾶς ἀναφέρω τὸ ἐν πέμπτον ἐξ ὅσων ἐπληροφορήθην. Ἴνα πεισθῶμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐξ αὐτοφίας καὶ αὐτικοίας ἐὰν θέλητε ἔχω αὐριον εἰς τὴν διάθεσίν σας ἄμαξαν ἢ δύο ἵππους. Μεταβαίνωμεν καὶ βλέπωμεν. Εὐχαρίστως ἀπήντησεν ὁ κ. διοικητὴς Στόεβ. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν ἐπομένην δὲν ἐφάνη. Περὶ τὴν ἐσπέραν λοιπὸν τῆς ἡμέρας ταύτης, Τρίτης, μετέβην μετὰ τοῦ ἐπισκόπου μου εἰς τὸ Διοικητήριον. Παρερχόμενος, τὴν οἰκίαν ἐν ἣ κατώκει ἠρώτησα ἐὰν ἡ ἐσοχότης του εὐρίσκεται ἐκεῖ. Ἐμαθον δὲ ὅτι ἀσθενεῖ, καὶ ὅτι δὲν δύναται σήμερον νὰ δεχθῆ τινά. Διαβιβάσας αὐτῷ τὰς εὐχάς μου ὑπερταχείας ἀναρρώσεως ἀπῆλθον κατώδυνος. Ἐνεκα πάντων τῶν ἀνωτέρω γεγονότων ἡ συνήθης περιοδεία μου ἀνὰ τὴν θεόσεπτον ἐπαρχίαν ἐπεβράδυνεν ἐφέτος. Μέλλων δὲ νὰ ἐκτελέσω αὐτὴν συνέταξα ρωσιστὶ ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν διάδοχον τῆς Βουλγαρίας πρὸς προτιθέμενον, ὡς ἐλέγετο, ἐκ δευτέρου νὰ ἐπισκεφθῆ τὰς Σέρρας. Ἡ ἐν λόγῳ ἐπι-

στολή δὲν ἐπεδόθη, ἄτε μὴ ἐπανελθούσης τῆς Α. Ὑψηλότητος. Ἡ πέραν τοῦ Στρυμόνος περιοδεία μου ἤρξατο τὴν 24ην Νοεμβρίου καὶ ἐτελείωσε τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου. Σημειωτέον ὅτι πέντε ἑλληνικοῖς χωρίοις πέραν τοῦ Στρυμόνος τῆς ἐπαρχίας Σερρῶν ζῶσιν κεχωρισμένως καὶ εὐάριθμοι Τοῦρκοι. Κατὰ τὴν ἀφίξίν μου εἰς τὰ χωρία ταῦτα ἐξήρχοντο οἱ κάτοικοι, Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι, ἰστάμενοι οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν οἱ δὲ ἐξ ἀριστερῶν. Ἐν τῇ ὑποδοχῇ πρὸς εὐχαρίστησιν μεγάλην τῶν χριστιανῶν μου, ἐδεχόμεν πρῶτον τοὺς Τούρκους, πρὸς οὓς ἀπέτεινον διαφόρους συμβουλὰς, καὶ εἶτα τοὺς ἡμετέρους. Πάντες δὲ οἱ Τοῦρκοι ἐνθουσιωδῶς ἐξεφράζοντο περὶ τῆς εὐγενοῦς πρὸς αὐτοὺς συμπεριφορᾶς τῶν τε χωρικῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν κατὰ τὰς τρομερὰς δι' αὐτοὺς περιστάσεις ταύτας.

Βαρόμετρον διπλωματικῆς μυωπίας καὶ δυσπιστίας τῶν συμμάχων Βουλγάρων. Ἐν τῇ περιοδείᾳ περὶ ἧς ἔγραψα εἰς τὸ προηγούμενον, ἀνὰ τὸ πέραν τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ μεγαλύτερον καὶ ἑλληνικώτερον τμῆμα τῆς ἐπαρχίας Σερρῶν εὐρισκόμενος, ἔμαθον παρὰ τοῦ ἐν Σέρραις ἐπισκόπου μου, ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ κ. Στόεβ, κ. Χαμαμτζήεβ, πέμψας τὸν Δήμαρχον εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του, πῶς ὁ Μητροπολίτης, λησμονῶν ὡς φαίνεται, τὸν στρατιωτικὸν νόμον, ἐξῆλθεν εἰς περιοδείαν διὰ σκοποὺς προπαγανδιστικούς. Ἐδόθη ἀμέσως ἡ ἀπάντησις ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἐξέρχεται πρὸς εὐλογίαν τῶν χριστιανῶν του πάντοτε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, δεύτερον δὲ ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο κατοικεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων μόνον. Τοὺς κ. τούτους, τοῦ τε διοικητοῦ, τοῦ κ. Χαμαμτζήεβ καὶ τὸν γενικὸν διοικητὴν κ. Βούλκωφ ἐλθόντας εἰς Σέρρας κατὰ τὴν περιοδείαν μου ἐπεσκέφθη ὁ ἐπίσκοπός μου, ἐκεῖνοι ὁμῶς δὲν ἔκριναν ἴδιον τῆς ἀξιοπρεπείας των νὰ ἀνταποδώσωσι τὴν ἐπίσκεψιν.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μητρόπολιν μου τῇ προπαραμονῇ τοῦ νέου ἔτους, ἐδέχθη τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχὰς ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει ὅλων τῶν χριστιανῶν μου. Οἱ κ. Βούλγαροι διοικηταὶ ἔλαμψαν διὰ τῆς ἀπουσίας των. Ἐνεκα λόγων δὲν ἀνταπέδωκα, παρὰ τὸ σύνηθες, τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τοὺς ἀγαθοὺς χριστιανούς μου Σερραίους. Τὴν 9ην Ἰανουαρίου μετέβην εἰς τὸ Διοικητήριον πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Βούλκωφ καὶ Χαμαμτζήεβ. Τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 15ης Ἰανουαρίου ἦλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ κ. Χαμαμτζήεβ. Μεταξὺ ἄλλων τῷ εἶπον ὅτι αὐριον μεταβαίνω εἰς τὰ πλησίον τῶν Σερρῶν ἑλληνικώτατα καπνοχώρια. «Ἐγὼ θὰ σᾶς παρακαλέσω, λέγει τότε ὁ κ. Διοικητής, ὅπως ἐπὶ δέκα, δώδεκα ἡμέρας ἀναβάλλητε τὴν περιοδείαν, διότι λέγουσι τινές, ὅτι μεταβαίνετε διὰ προπαγάνδαν. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον θὰ συναφθῇ ἡ εἰρήνη μεταξὺ τῶν «ἐμπολέμων». Ἐπειδὴ σεῖς ἐθίξατε τὸ ζήτημα

τοῦτο, λέγω τότε πρὸς τὸν κ. Χαματζήεβ, ἀκούσατε λοιπὸν καὶ τὸ ἰδικὸν μου φρόνημα καὶ πεποιθησιν. Πρῶτον ἡ εἰρήνη δὲν θὰ συναφθῆ τώρα ἀλλὰ θὰ ἐξακολουθήσῃ ὁ πόλεμος, δεῦτερον μάθετε ὅτι εἶμαι ὀρθόδοξος ἀρχιερεὺς, ὅστις πρὸ οὐδενὸς μορμουλκείου πτοεῖται ὅπως ἐκπληρώσει τὰ καθήκοντά του. Καὶ οἱ Τοῦρκοι εἶχον στρατοδικεῖον ἀλλὰ οὐδέποτε ἐφοβήθην διότι οὐδὲν παράνομον ἔπραξα. Λέγετε, ὅτι καὶ σεῖς ἔχετε στρατοδικεῖον. Θὰ εἶναι μεγάλη τιμὴ μου καὶ δόξα νὰ μὲ κρεμάσωσι διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων μου οἱ ὀρθόδοξοι, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι δὲν τὸ ἔπραξαν». Τῇ ἐπομένῃ ἡμέραν μετέβην εἰς τὰ χωρία ταῦτα, ὁπότεν ἐπέστρεψα τῇ πρώτῃ Φεβρουαρίου.

Τῇ 21ῃ Φεβρουαρίου 1913 ἐγνώσθη ἡ ἄλωσις τῶν Ἰωαννίνων καὶ τῇ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ Παρασκευῇ ἐγένετο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ πάνδημος δοξολογία, ἐξεφωνήθησαν ἐνθουσιώδεις λόγοι, εἰκότα συγχαρητήρια τηλεγραφήματα ἐστάλησαν.

Τῇ 6ῃ Μαρτίου διεδόθη ἡ φήμη ὅτι ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων ἐδολοφονήθη ἐν Θεσσαλονίκῃ. Δυστυχῶς ἡ φήμη ἐβεβαιώθη ἀργότερον. Ἦδη ἀπὸ τῆς ὥρας τῆς διαδόσεως τῆς φήμης, οἱ πάντες ἐκλείσαν τὰ καταστήματα των καὶ ἀνυπομόνως διερωτῶντο. Βεβαιωθέντος τοῦ πράγματος ἐψάλλη τῇ 7ῃ Μαρτίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ πενθήμως διασκευασθέντι ἐπιμνημόσυνος τελετῇ ὑφ' ἅπαντος τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τοῦ διοικητοῦ τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ Ἑλληνος διοικητοῦ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ τρίτου ἰππικοῦ συντάγματος. Εὐφραδεῖς ρήτορες ἔπλεξαν τὸ ἐγκώμιο τοῦ μεταστάντος Βασιλέως καὶ ἐπέμφθησαν συλλυπητήρια τηλεγραφήματα. Τῇ 8ῃ Μαρτίου ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ, ὁ Ἑλλην διοικητῆς, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ἵππεις τοῦ τρίτου συντάγματος ἐπὶ παρουσίᾳ μου καὶ πολλοῦ πλήθους ἔδωκαν τὸν νενομισμένον ὄρκον πίστεως εἰς τὸν νέον βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου. Τῇ 10ῃ Μαρτίου, ἡμέρα Κυριακῆ, ἐψάλλη ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ δοξολογία ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ νέου βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντίνου ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν Βουλγάρων, τοῦ διοικητοῦ καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀπείρου πλήθους πολιτῶν. Καὶ αὖθις ἐξεφωνήθησαν οἱ κατάλληλοι λόγοι καὶ ἐστάλησαν τηλεγραφήματα. Ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Ἀνδριανουπόλεως, ἐψάλλη τῇ 10ῃ Μαρτίου ὑπὸ τοῦ Βουλγάρου Ἀρχιμανδρίτου καὶ Βουλγάρων ἱερέων ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ διοικητηρίου δοξολογία εὐχαριστήριος πρὸς τὸν Θεόν, παρόντων τῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν τῶν Βουλγάρων, τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ τρίτου ἰππικοῦ συντάγματος, τῶν ἐνταῦθα προσένων Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας καὶ κόσμου πολλοῦ. Προσκληθεῖς δὲ ἐπισήμως παρέστην καὶ γὰρ, φέρων μόνον ἐπανοκαλυμμαύχιον,

ἄνευ συμμετοχῆς ἐν τῇ ἱεροτελεσίᾳ. Ἐν τέλει ἐγένετο παρέλασις τοῦ ἐν Σέρραις εὑρισκομένου ὀλίγου Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, πεζικοῦ, ἵππικοῦ, πυροβολικοῦ. 17 Μαρτίου. Σήμερον περὶ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας προσῆλθεν ὁ κ. Σαράφωφ, ἄλλοτε πρεσβευτῆς τῆς Βουλγαρίας ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ κ. Χαμαμτζήεβ, ἀνήλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν.

Κατὰ τὴν συνέντευξιν εἶπον πρὸς τὸν κ. Σαράφωφ ὅτι φοβοῦμαι μήπως ἐν τῇ διανομῇ τῶν κατακτηθέντων μερῶν ἐρίσωσιν Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι. «Δὲν ὑπάρχει τέτοιος φόβος, ἀπήνητήσέ μοι, διότι γινώσκω τὰ αἰσθήματα τῆς Βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ὡς καὶ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς». Καλῶς ἐξοχώτατε, καὶ ἐγὼ παραδέχομαι, ὅτι τούτῳ σκέπτονται οἱ φρόνιμοι Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες ἀλλὰ οἱ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀναστατώσαντες τὴν Μακεδονίαν Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες ἀντάρται ὑποκινούμενοι ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῶν μὴ ἐκλιπόντων εἰσέτει παλαιῶν παθῶν των ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τῶν ἐξημμένων πατριωτῶν των, θὰ προσπαθήσωσιν ὅπως ἀναθεωρήσωσι τοὺς λογαριασμοὺς ἐκείνους. Εἶθε ὡς πιστεύει ἡ Ὑμ. Ἐξοχότης τῆς ἐμπαθείας τῆς ἀσυνέτου νὰ κατισχύσῃ τὸ ἀληθές συμφέρον τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Ὑπὲρ τούτου καθ' ἑκάστην εὐχόμεθα ἐγὼ τὲ καὶ οἱ Χριτιανοί μου.

Καθ' ἣν ἡμέραν ἡ Πόλις Σερρών ἀπεφάσισεν νὰ παραδοθῇ τοῖς Βουλγάροις ἥτοι τῇ 22 Ὀκτωβρίου, οἱ Ἕλληνες ἀντάρται ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ γενναίου Γιαγλῆ συνεπλάκησαν μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ ἔξωθεν τῆς Νιγρίτης καὶ ἐνίκησαν αὐτόν, τρέψαντες εἰς φυγὴν εὐθὺς τότε οἱ Ἕλληνες εἰσῆλθον καὶ κατέλαβον τὴν Νιτρίταν, τὴν 25ην Ὀκτωβρίου. Μαθὼν ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐγνωστοποίησα εἰς αὐτόν ὅτι σήμερον εἰσέρχεται εἰς Σέρρας ὁ Βουλγαρικός στρατὸς καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες ὀφείλουσι νὰ ἀφοπλίσωσι τοὺς ἐκεῖ κατοικούντας Τούρκους, μηδὲν κακὸν ποιούντες αὐτοῖς. Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο τῶν Ἑλλήνων κατέσχε καὶ τὰς ἀποθήκας τῶν γεννημάτων τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ διώκει τὸν τόπον ἐξ ὀνόματος τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου.

Ἐπειδὴ πολὺς Βουλγαρικός στρατὸς ἦλθεν καὶ παρέμεινεν ἐνίοτε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας εἰς Σέρρας καὶ ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἐν τῇ πόλει καθίσταντο σπανιώτερα, διὰ ταῦτα πολλάκις Βούλγαροι στρατιῶται ἀνὰ τριακοσίους ἢ πεντακοσίους ἅπαξ δὴ καὶ 1200, μετέβαιναν εἰς Νιγρίταν καὶ τὰ πέριξ χωρία. Οἱ Ἕλληνες θεωροῦντες αὐτοὺς συμμάχους καὶ μηδὲν κατ' ἀρχὰς ὑποπτευόμενοι, ἐφιλοξένουν ἐκ τῶν Κυβερνητικῶν ἀποθηκῶν. Ἀλλὰ τῇ πρώτῃ Δεκεμβρίου παρουσιάζονται 500 Βούλγαροι στρατιῶται εἰς Νιτρίταν καὶ διὰ τῆς βίας ἐννοοῦσι νὰ καταλάβωσι τὸ Διοικητήριον ὡς κύριοι. Ἀμφότερα τὰ μέρη τότε παρετάχθησαν πρὸς

μάχην, ἀλλὰ φρόνιμοι τινὲς Νιγριτιανοὶ μεσολαβήσαντες, ἐματαίωσαν τὴν ἀδελφοκτονίαν. Ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου ἐγνώσθη ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῶν Βουλγάρων καὶ διὰ τοῦτο ἐπετηροῦντο. Μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν ταύτην ρίψαντες τὴν ἀλωπεκὴν οἱ Βούλγαροι περιεβλήθησαν τὴν λεοντὴν ἐπιτέλους. Οὕτω πρὸ τῶν μέσων Φεβρουαρίου 1913 μετὰ δύο πυροβόλων, ἵππικοῦ καὶ πεζικοῦ ἄνω τῶν πεντακοσίων, ἐστρατοπέδευσαν πλησίον τῆς Νιγρίτης ἐν τῷ χωρίῳ Ξυρόλουτρου (Ξυλότρους) καὶ ἐκεῖθεν ἐπυροβόλουν κατὰ τῆς Νιγρίτης. Συγχρόνως δὲ καὶ οἱ ἐν Νιγρίτῃ ξενιζόμενοι Βούλγαροι στρατιῶται, περὶ τοὺς 200 ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἑλλήνων ὄχι μόνον τῶν στρατιωτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν χωρικῶν. Τὶ ἐπακριβῶς συνέβη κατὰ τὰς 4—5 τέσσαρας-πέντε ἡμέρας ἐκείνας, τοῦτο μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει.

Ἔνεκα τῆς ἀπὸ πολλοῦ ἐκ φόβου, διακοπῆς τῆς μεταξὺ Σερρῶν καὶ Νιγρίτης συγκοινωνίας δὲν ἐγνώσθη εἰσέτι (18 Μαρτίου) ὁ ἀληθὴς ἀριθμὸς τῶν ἐκατέρωθεν φονευθέντων καὶ τραυματισθέντων.

Πάντες οἱ ἐχέφρονες ἔφριξαν ἐπὶ τῷ ἀδοκῆτῳ τούτῳ ἀνοσιουργήματι. Ἡ πρᾶξις αὕτη κρίνεται ὡς αὐτόχρημα παρασπονδία. Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων φονευθέντων Ἑλλήνων εἶτε κατὰ τὰς μάχας εἶτε ἀνάνδρως, καταλέγονται καὶ δέκα Χριστιανοὶ ἐκ τοῦ χωρίου Δημητριτσίου ἐν οἷς καὶ ὁ ἱερεὺς αὐτοῦ Δημήτριος, τοὺς ὁποίους οἱ Βούλγαροι, φεύγοντες τὴν καταδίωξιν τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν, παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ὁποίους ὡς φαίνεται, ἐφόνευσαν καὶ ἔρριψαν εἰς τὸν Στρυμόνα. Ὡ! Τῆς ἀθλιότητος!

Ἔνεκα τῆς ἀπωλείας τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων δέκα Δημητριτσίων, ἔγραψα περὶ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου πρὸς τὸν ἐνταῦθα στρατιωτικὸν Διοικητὴν κ. Βούλκωφ, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ μοὶ γνωρίσει ἐὰν ζῶσιν οἱ Χριστιανοὶ οὗτοι ὡς αἰχμάλωτοι ἢ ἐφονεύθησαν, διότι αἱ οἰκογένειαι τῶν ἐπιθυμοῦσι ἵνα ἐν περιστάσει ἀπωλείας τελέσωσι τὰ ἱερὰ αὐτῶν μνημόσυνα. Ἀντὶ γραπτῆς ὡς ἀπήτησα ἀπαντήσεως ἔπεμψε πρὸς με ὁ κύριος Βούλκωφ ἕναν ἀξιωματικὸν μὲ τὰ τοῦ ἀρχιγραμματέως του ὅπως μοὶ διαβιβάσωσιν ὅτι ὁ Βουλγαρικὴ καὶ Ἑλληνικὴ διοικήσεις θὰ ἐξετάσωσι τὸ πρᾶγμα ἀργότερον, ἐὰν ζητήσῃ ἢ ἐν Νιγρίτῃ Ἑλληνικὴ Διοίκησις. Πρὸς ταύτην ἔγραψα ἐπίσης τὰ εἰκότα. Ἐπειδὴ ὁμως ἐγὼ ἐπέμενον νὰ μοὶ δοθῇ ὀριστικὴ ἀπάντησις ἵνα ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἐν περιπτώσει θανάτου τελεσθῶσι τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα, οἱ κύριοι ἀπεσταλμένοι διὰ τῶν συγκεχυμένων ἀπαντήσεών των ὑπέμνησάν μοι τὸν γνωστὸν χρησμὸν «Ἦξεῖς ἀφίξεις οὐ θνήξει ἐν πολέμῳ».

Τῆς τετάρτης ἡμέρας 20 Μαρτίου ἐπὶ τῇ γενομένῃ ἐν Ἀθήναις κηδεῖα τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου Α' ἐτελέσθη αὐθις ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἐπιμνημόσυνος δέησις ἐπὶ παρουσίᾳ

πολλοῦ πλήθους. Τῇ 25ῃ Μαρτίου ἑορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, πρώτην φορὰν ἐν Σέρραις, ἑορτάσθη ἡ ἐθνικὴ ἑορτή. Ἡ Θεία Λειτουργία ἐτελέσθη ὑπ' ἐμοῦ καὶ τέσσάρων ἱερέων ἐν μέσῳ ἀπείρου πλήθους εἰς τὸν ἐν προαστίῳ Ναῶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐν Καμηνικίοις, εἶτα δὲ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ ἐψάλη δοξολογία ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Παλιγγενεσίᾳ. Ὁ ἐθνουσιασμὸς τοῦ πλήθους ἦτο ἀπερίγραπτος.

Ἐνάτη Ἀπριλίου.—Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀνδριανουπόλεως ἤρξαντο καταφθάνοντα εἰς Σέρρας Βουλγαρικὰ στρατεύματα, περὶ τοῦ καταυλισμοῦ τῶν ὁποίων ἐγκαίρως εἶχεν ὀρισθῆ ἑπιτροπὴ ἐξ Ἑλλήνων, Ἑβραίων καὶ Τούρκων. Τῇ Μεγάλῃ Τρίτῃ πρὸς Τετάρτη περὶ τὸ μεσονύκτιον ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Μητροπόλεως θραύονται αἱ θύραι τοῦ ἡμετέρου Γυμνασίου καὶ ἐν αὐτῷ ἐγκαθίστανται Βούλγαροι στρατιῶται. Καίτοι δὲ πρὸ δέκα πέντε ἡμερῶν εἶχον πέμψη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν καταυλισμῶν ἑπιτροπὴν δύο καταλόγους ἐν οἷς κατεγράφοντο τὰ κενὰ τῶν ἀνθρώπων οἰκήματα, οἷον στρατῶνες, χάνια, τεκέδες, ἐν τοσοῦτῳ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔκρινα καλὸν ἵνα ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς πεισθῶ περὶ τοῦ ποσοῦ τῶν κενῶν οἰκημάτων, πρὸς τοῦτο δὲ ἐφ' ἀμάξης περιῆλθον τὴν πόλιν μετὰ τοῦ Γραμματέως μου καὶ εἶδον ὅτι οἱ στρατῶνες, τεκέδες κλπ. ἦταν κενά. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἔπεμψα τῷ κυρίῳ Βούλκωφ ἔντονον γραπτὴν διαμαρτυρίαν διὰ τε τὴν ἐν καιρῷ νυκτὸς μετὰ θραῦσιν τῶν θυρῶν δίκην κλεπτῶν εἰσόδου τῶν στρατιωτῶν εἰς Γυμνάσιον καὶ διὰ τὴν μεθ' ὕβρεων καὶ διὰ τῆς βίας εἰσβολὴν πολυαρίθμων στρατιωτῶν εἰς τὰς οἰκίας τῆς Ἑλληνικῆς συνοικίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, καίπερ ὑπαρχουσῶν τοσοῦτων κενῶν οἰκοδομῶν. Τὴν ἐπομένην Μεγάλῃν Πέμπτην ἐζήτησαν παρ' ἐμοῦ τὰς κλείδας τῆς κεντρικῆς ἀστικῆς σχολῆς, ἀλλὰ ἀπήντησα πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ οἰκήματα τὰ ὑποδειχθέντα διατελοῦσιν ἔρημα δὲν δύναμαι νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν των. Τὰ μεσάνυκτα ἔθραυσαν τὰς θύρας καὶ τῆς Σχολῆς ταύτης. Ἀμέσως ἀπέστειλα δευτέραν διαμαρτυρίαν παριστῶν ὡς πασίδηλον πρᾶγμα, ὅτι πάντα ταῦτα γίνονται σκοπίμως ἐκ μέρους τῆς Βουλγαρικῆς Ἀρχῆς, ἐν τῷ μέρει δὲ τῆς χρονολογίας ἐσημείωσα «Ἐβδομὰς τῶν Παθῶν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ».

Τὴν ἐπομένην Μ. Σάββατον ἔφθασεν ἐξ Ἀνδριανουπόλεως ὁ Στρατηγὸς Κίρκωβ, ὅστις μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Βούλκωβ με ἐπεσκέφθησαν ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Τὴν ἐπομένην Δευτέραν τῆς Διακαινησίμου τὰ σχολεῖα ἡμῶν ἐκενώθησαν τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας οὐ μόνον τὰ ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ τὸ Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον καθὼς καὶ τὰ τῶν συνοικιῶν ἐπληρώθησαν αὖθις στρατιωτῶν.

Τῆ 17 Ἀπριλίου διεδόθη ὅτι ὑπῆρχον δύο κρούσματα χολέρας εἰς Σέρρας τῆ δ' ἐπομένη ἐλέχθη ὅτι ὁ ἕτερος τῶν προσβληθέντων ἀπέθανε καὶ ὅτι ἐγένετο καὶ τρίτον κρούσμα. Περὶ χολέρας προκειμένου σημειωτέον ὅτι καθ' ἡμέραν μετέβην εἰς τὸ Διοικητήριον ὅπως διαμαρτυρηθῶ διὰ τὰς βιαίας εἰσελάσεις τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν συνοικίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παρετήρησα εἰς τὸν Διοικητὴν (Μουτεσαρίφην) κ. Χαματζήεφ ὅτι εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἐπιστηθῆ ἡ δέουσα προσοχὴ ἐπὶ τῶν ἐξ Ἀνδριανουπόλεως καὶ Τσατάλτζης εἰσερχομένων, διότι ὑπάρχει φόβος μὴ μετενεχθῆ καὶ ἐνταῦθα τὸ μικρόβιον τῆς χολέρας. Ὁ κύριος Διοικητὴς ἀπήντησέ μοι ὅτι ὑπάρχει κάθαρσις. Εὐτυχῶς ἕτερα κρούσματα δὲν ἐπισυνέβησαν.

20 Ἀπριλίου.—Ὁ δημόσιος κήρυξ ἐγνωστοποίησε πολλάκις ὅτε μὲν, ὅτι μόνον οἱ ἐξαρχικοὶ ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας μέχρι τοῦ 30ου, πάντες ὀφείλουσι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὰ στρατιωτικὰ γραφεῖα ὅπως καταγραφῶσι καὶ ὑπηρετήσωσι εἰς τὸν στρατόν. Καὶ οἱ μὲν Βούλγαροι τῶν χωρίων προσήρχοντο ἀλλ' οἱ Ἕλληνες, οἱ καὶ ἐπὶ Τούρκοκρατίας ἔχοντες νουφούζια ὅτι εἶναι Ἕλληνες, ἀπέφευγον. Πολλοὶ ὁμως ἠναγκάσθησαν ἐπὶ τέλους εἰς τοῦτο, ἕτεροι δὲ ἐκρύβησαν. Βεβαίως πάντες οὗτοι θὰ κατέφευγον εἰς τὰ πέραν τοῦ Στρυμόνος, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο διότι οἱ πάροδοι ἦσαν κατειλημμένοι ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι πάντες οἱ ὀνομάζοντες ἑαυτοὺς Ἕλληνας ἐκ τῶν χωρικῶν ὑφίσταντο πλείστας στεναχωρίας καὶ φυλακίσεις παρά τε τῆς ἐπιτοπίας ἀρχῆς, καὶ ἰδίᾳ παρά τῶν Κομιτατζήδων, παρουσιαζομένων ἤδη μὲ στολὴν στρατιωτῶν.

25ῃ Ἀπριλίου. Βουλγαρικὴ ἀβροφροσύνη. Ἐπειδὴ τὸ ἐν Σέρραις Βουλγαρικὸν ταχυδρομεῖον οὐδεμίαν σχεδὸν εἶχεν ἐργασίαν πλὴν τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ διότι οἱ εὐγενεῖς Αὐστριακοὶ τὸ ἔξωθεν ταχυδρομεῖον παρέδιδον εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Βουλγαρικόν, ἐνῶ τὸ ἐν Σέρραις Ἑλληνικὸν Ταχυδρομεῖον κατεκλύζετο ὑπὸ ἐπιστολῶν καὶ λοιπῶν ἀποστολῶν, τούτου ἕνεκα τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπὶ τέσσερας ἡμέρας ἠναγκάσθη νὰ ἀδρανήσῃ. Ἀκολούθως ἐπανελήφθη ἡ ἐργασία αὐτοῦ, πάντοτε ὁμως μετὰ δυσχερειῶν.

27ῃ Ἀπριλίου. Διεδόθη ὅτι περὶ τὴν Ἀντζίσταν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν μεταξὺ Σερρῶν καὶ Δράμας ἐπῆλθεν σύγκρουσις μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων στρατιωτῶν, καὶ ὅτι μετηνέχθησαν εἰς Σέρρας 25 πληγωμένοι Βούλγαροι. Ὡς φαίνεται οἱ εὐλογημένοι Βούλγαροι παντὶ σθένει ἐπιδιώκουσιν ἵνα καθ' ἡν ἐποχὴν γένηται ὑπὸ τῶν συμμάχων διανομὴ τῶν καταλειφθέντων μερῶν, εὐρεθῶσιν αὐτοὶ κατέχοντες πλείονα μέρη.

28η Ἀπριλίου.—Ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ἐπιτελείου εἰς Θεσσαλονίκην ὁ Διοικητὴς τοῦ ἐν Σέρραις τμήματος τοῦ τρίτου ἵππικοῦ Συντάγματος κ. Καραμανλήκης. Διοικητὴς τοῦ ἵππικοῦ τούτου ἔμεινεν ὁ κύριος Λαζαρίδης.

Μεγάλη ἑβδομάς καὶ διακαιήσιμος. Τῶν σχολείων ἡμῶν καταληφθέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Στρατιωτῶν, ἡ Ἱερά Μητρόπολις ἐξηκονόμησε τὰ πράγματα πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν μαθημάτων ὡς ἐξῆς: Ἡ μὲν Τετάρτη, Πέμπτη καὶ Ἑκτη τάξις τοῦ γυμνασίου ὡς καὶ τὰ ὄργανα τῆς Φυσικῆς καὶ Χημείας ἐγκατεστάθησαν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ οἰκίματι, ἡ Πρώτη τάξις ἐν τῷ γυναικωνίτῃ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ἡ δὲ Δευτέρα καὶ Τρίτη Γυμνασίου ἐν τῇ παρακειμένῃ τῇ Μητροπόλει παλαιᾷ οἰκίᾳ τῆς Κοινότητος, ἡ Ἐνάτη ἤτοι ἡ Ἀνωτάτη τάξις τοῦ Παρθεναγωγείου ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ἐφημερίου, ἡ δὲ Πέμπτη καὶ Ἑκτη τάξις τῆς Κεντρικῆς Ἀστικῆς σχολῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ συλλόγου τῶν καπνεργατῶν. Ὑπεδείχθη δὲ εἰς τοὺς κυρίους διδασκάλους τοῦ τε Παρθεναγωγείου, τῆς Κεντρικῆς Ἀστικῆς σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν σχολείων ὅτι κατὰ τὴν ἐπ' αἰσίοις ἔναρξιν τῶν μαθημάτων τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους ὀφείλωσιν πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ νὰ πράξωσιν οὕτω: ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χειμερινῶν ἐξετάσεων καὶ τῶν καθημερινῶν ἐλέγχων μέχρι τοῦ Ἀπριλίου νὰ καθορίσωσι τοὺς προβιβαζομένους καὶ στασίμους μαθητάς, ὅταν δὲ σὺν Θεῷ ἄρξονται κατὰ Σεπτέμβριον τῶν μαθημάτων τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους τότε ἐπὶ δύο τρεῖς ἑβδομάδας νὰ συμπληρώσωσι πρότερον τὸ ὑλικὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἀκολουθῶν νὰ διδάξωσι τὰ τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους μαθήματα.

29η Ἀπριλίου.—Ἑτεραι συγκρούσεις αἱματηραὶ μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων Στρατιωτῶν ἠκούσθησαν γενόμεναι εἰς τὰ μέρη τῆς Δράμας. Ὡς τῆς πλεονεξίας καὶ μωρίας. Ναὶ αἱματηραὶ, διότι πλείστοι τραυματῆται Βούλγαροι μετηνέχθησαν εἰς Σέρρας ἐν καιρῷ ἰδίως νυκτός. Σωφρονίται πάντας ὁ Θεός.

1η Μαΐου.—Περὶεργος κατάστασις ἢ μᾶλλον περιεργοὶ οἱ προκαλοῦντες τὴν κατάστασιν. Κινδυνεύομεν νὰ ναυαγήσωμεν ἐν τῷ λιμένι. Ἀπὸ (8) ὀκτῶ ἡμερῶν εὐρισκόμεθα ἐν τελείῳ ἀποκλεισμῷ. Οὐ μόνον σιδηροδρομικῶς ἀλλὰ οὐδὲ ἐπίππως δικαιούται τις νὰ μεταβῇ εἰς Θεσσαλονίκην εἴτε εἰς πέραν τοῦ Στρυμόνος χωρία εἴτε εἰς τὸ Παγγαῖον.

Οἱ νεοσύλληκτοι ἐπλήρωσαν τὰς Σέρρας καὶ θὰ παρίστων διὰ τῆς ποικιλίας τοῦ ἱματισμοῦ των φαιδρὸν θέαμα, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ὑπόνοια ὅτι τοὺς παρασκευάζουν διὰ τὴν ἀδελφοκτονίαν. Τοιοῦτον ἀποκλεισμὸν δὲν ἐδοκίμασαν αἱ Σέρραι οὔτε κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου, οὔτε πρὸ τῆς καταλήψεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ, οὔτε κατὰ τὴν κατάληψιν, οὔτε μετ' αὐτήν. Ἦδη λογικῶς σκεπτόμενος τις

διερωτᾶται ; Τίνος ἕνεκεν ἄραγε ἡ τοσοῦσον αὐστηρὰ ἀπαγόρευσις παρὰ τῶν εὐγενῶν ἐλευθερωτῶν πάσης συγκοινωνίας, σιδηροδρομικῆς, ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς, ἐφιππικῆς, ἀφοῦ ὁ κοινὸς τῶν Χριστιανῶν συμμάχων ἀντίπαλος πρὸ πολλοῦ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐνταῦθα ; Τίνος ἕνεκεν αἱ διηνεκεῖς μετακινήσεις τῶν Βουλγαρικῶν στρατευμάτων καὶ μεταστρατοπεδεύσεις ; Θὰ ἀπήντα ἕτερος τις πλέον διπλωμάτης τοῦ ἐρωτῶντος, ὅτι ἀντὶ τοῦ ἀποικομένου συμμαχικοῦ ἐχθροῦ ὑπείσηλθεν ὁ διάβολος. Φεῦ τῆς κοινωνίας.

3η Μαΐου.—Περὶ τὴν ἐσπέραν οἱ καταυλιζόμενοι ἐν τοῖς κτιρίοις Βούλγαροι στρατιῶται ἐξεκένωσαν μόνον τὸ Γυμνάσιον καὶ τὸ κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον, ἀπελθόντες πρὸς ἄγνωστον ἡμῖν διεύθυνσιν. Πρὸς ἔπαινον τῶν ἐκ Βουλγαρίας ἰδίως στρατιωτῶν δέον νὰ σημειωθῆ ὅτι μέγας ἐρεθισμὸς ἐπικρατεῖ παρ' αὐτοῖς διὰ τὴν τοιαύτην στάσιν τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀναφανδὸν ἐκφράζονται : « Ἀφοῦ τὴν Τουρκίαν ἐνίκησαμεν, διατὶ μᾶς κρατοῦν ἐνταῦθα μακρὰν τῶν οἰκογενειῶν ἡμῶν, αἴτινες λιμόττουςι. Μήπως ἐννοοῦσι ἵνα μᾶς ὀδηγήσωσιν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἀδελφῶν μας εἰς πόλεμον ; » Ἐν μέγα εὐγε εἰς τοὺς ἀληθινούς τούτους Χριστιανούς. Ἄξιον σημειώσεως καὶ τὸ ἐξῆς : ὅτι δηλαδὴ οἱ εἰλικρινέστεροι ἐξ αὐτῶν ὠμολόγησαν ὅτι ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τοὺς διεγείρουσιν αὐτοὶ οἱ ἀξιωματικοί. Τοῦτο καθαρῶς βουλγαρικὸν καὶ ἀντάξιον τῶν προγόνων των Οὐνων. Δίην Κύριος ὁ Θεὸς τὸ δίκαιον εἰς τὸν δικαιοῦχον.

7η Μαΐου.—Διεδόθη ὅτι αὐθις συγκρούονται ἐν τῷ ἔξωθεν τῆς Θεσσαλονίκης σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Σαλμανλῆ. Ἀμαρτία μεγάλη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ αἴσχος δεινὸν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

7η Μαΐου.—Σήμερον ἔφθασαν ἱκανοὶ στρατιῶται Βούλγαροι, οἵτινες κατέλαβον αὐθις τὸ ἡμέτερον Γυμνάσιον καὶ τὸ κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον. Οἱ δυστυχεῖς ρακένδυτοι, οὐδὲν παρουσιάζουσι τὸ στρατιωτικόν, εἶναι δὲ ἡλικίας πενήκοντα μέχρι ἐξήκοντα ἐτῶν.

7η Μαΐου.—Σήμερον ἐπεσκέφθη τὸν προχθὲς ἐλθόντα εἰς Σέρρας ὑποστράτηγον κ. Ἰβάνωφ καὶ ἀναλαβόντα τὴν διοίκησιν τοῦ ἐνταῦθα Βουλγαρικοῦ Στρατοῦ.

8η Μαΐου.—Ὁ ὑποστράτηγος κ. Ἰβάνωφ ἀνταπέδωκέ μοι τὴν ἐπίσκεψιν ἐλθὼν εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν μετὰ τοῦ κ. Βούλκωφ. Ἐπισήμως ἀπηγορεύθη εἰς τὸ Ἑλλ. Ταχυδρομεῖον νὰ διανέμη τὰς ἔξωθεν ἐρχομένας ἐφημερίδας.

9η Μαΐου.—Ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἠκούοντο σήμερον εὐκρινῶς πρὸς τὸ νοτιανατολικὸν μέρος τῶν Σερρῶν κανονιοβολισμοί, διαρκέσαντες μέχρι τῆς 11ης ὥρας εὐρωπαϊστὶ π. μ. Τίνες ἄραγε οἱ τόσον τολμηροί, οἱ ἀναλαβόντες καὶ τὴν ἀμαρτίαν ταύτην πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ

τὸ αἷσχος πρὸ τῶν ἀνθρώπων ; Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ ἀδελφοκτονίας Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων. Ὑφισταμένης εἰσέτι τῆς λεγομένης συμμαχίας Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας, θὰ ἠδύνατό τις τὰς ἐκ παρενοήσεως δῆθεν ἐξ ὑπερβολικῆς στοργῆς (;) τῶν ἀντιμετώπων στρατευμάτων συγκρούσεις νὰ θαυμάση κλεφτοπόλεμον, ἀλλὰ τὰ εἰς χρῆσιν τιθέμενα σήμερον φονικώτατα ὄπλα οὐδόλως ὁμοιάζουσι τὰ διὰ πυρίτου λίθου ἐναυόμενα ἄλλοτε.

10η Μαΐου.—Σήμερον ἐφάνησαν ἐν μέρει τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἀνωτέρω ἀδελφοκτονίας. Πλέον τῶν ἑκατὸν ἠνέχθησαν Βούλγαροι τραυματῖαι, 18 δὲ Ἕλληνες αἰχμάλωτοι. Ὅποια δὲ καταστροφή καὶ ὅποιοι τραυματῖαι καὶ νεκροὶ ἐγένετο ἀληθῶς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς συμπλοκῆς μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη, πᾶσα συγκοινωνία μετὰ τοῦ λοιποῦ κόσμου διεκόπη διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ἰλεως γένοιτο ὁ Θεὸς ἡμῶν τε καὶ αὐτοῖς τοῖς λεγομένοις συμμάχοις.

24η Μαΐου.—Τὰ χολερικὰ κρούσματα ἐξακολουθοῦσι σποραδικῶς. Εὐτυχῶς Βουλγρικὸς στρατὸς ἐνταῦθα ὑπάρχει ὀλίγος. Τὰ κρούσματα ἀναφαίνονται μετὰξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐχόντων σχέσιν μετὰ τοῦ στρατοῦ. Ἐξακολουθοῦσιν ὡσαύτως αἱ ἀπελάσεις τῶν ἱερέων μου καὶ τῶν διδασκάλων ἐκ τῶν βουλγαροφώνων χωρίων. Εἰς τὴν ἔντονον ἀπὸ 19ης Μαΐου διαμαρτυρίαν μου κατὰ τῆς τοιαύτης συμπεριφορᾶς τοῦ στρατοῦ πρὸς τοὺς ἱερεῖς μου, διδασκάλους καὶ χριστιανούς μου ὁ Γενικὸς Διοικητῆς κ. Βούλκωφ δὲν ἠὺδόκησεν εἰσέτι νὰ μοὶ ἀπαντήσῃ. Τρομερὸς ἀποκλεισμός. Ἐν δὲ ταῖς συνοικίαις τῶν προαστίων Σερρῶν οἶον Ἄνω καὶ Κάτω Καμηνίκια, Ἡλιουπόλεως καὶ Ἀγίων Ἀναργύρων, διὰ πολλῶν ἀπειλῶν διενεργεῖται προπαγάνδα ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ χωρικῶν Βουλγάρων παρὰ τοῖς ἀπλουστέροις Ἕλλησι πρὸς ἐκβουλγαρισμὸν αὐτῶν. Ἐγένοντο αἱ δέουσαι διαμαρτυρίαι. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀνωτέρω σημείων, ὅτι πολλάκις ἐν ταῖς συνδιαλέξεσιν ἡμῶν μετὰ τῶν στρατιωτικῶν ἐνταῦθα καὶ πολιτικῶν βουλγαρικῶν ἀρχῶν καὶ μετὰ τῶν χριστιανῶν μου εἶναι ὅτι καθὼς ὅλος γινώσκει ὁ κόσμος ὁ κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμος ἐκ μέρους τῶν βαλκανικῶν κρατῶν προῆλθεν ἐκ τούτου, ὅτι ἡ Τουρκία δὲν ἠθέλησεν νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῶν ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς κτήσεσιν αὐτῆς Χριστιανῶν. Συνεπῶς ὁ πόλεμος οὗτος ἦν ἀπελευθερωτικὸς. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι οἱ μὲν Ἕλληνες θὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Βούλγαροι μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ οὕτω καθεξῆς. Τὸ ἐξ ἡμῶν οὔτε μισὸν Βούλγαρον θέλομεν, ἀλλὰ οὔτε μισὸν Ἕλληνα δίδομεν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἐν Θράκῃ Ἕλληνας οὗτοι δεόν ν' ἀνταλλαχθῶσι δι' ἰσαρίθμων Βουλγάρων. Τὰ ἀδύνατα δὲν ἀπαιτοῦμεν, ἀλλὰ τὸ ν' ἀπαιτῶμεν ἀντισταθμίματα, τοῦτο εἶναι καὶ λογικὸν καὶ δίκαιον.

25η Μαΐου.—Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς διενεργεῖται στρατολο-

γία ἐκ τῶν καταληφθέντων Βουλγαροφώνων χωρίων καὶ οἱ μὲν ἐξαρχικοί ὑπακούουσιν ὅπωςδῆποτε, οἱ πατριαρχικοί ὁμως Ἕλληνες ἀρνοῦνται καὶ δραπτετεύουσι, συλλαμβανόμενοι ἐξακολουθοῦσι λέγοντες, ὅτι εἶναι Ἕλληνες.

29η Μαΐου.—Διακόσιοι περίπου Βούλγαρι χωρικοί ἐκ Βουλγαρικῶν χωρίων τῆ ὑποκινήσει τῶν ἄλλοτε κομιτατζήδων ἔνοπλοι περικύκλωσαν τὸ μίαν ὥραν τῶν Σερρῶν ἀπέχον ἑλληνικὸν χωρίον Σουμπάσκειοι, καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπον καθ' ὄλην τὴν ἡμέραν τὴν εἴσοδον εἰς αὐτὸ ἢ τὴν ἔξοδον. Συλλαβόντες δὲ τινάς, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπὶ τουρκοκρατίας εἶχον ἀνταρτικούς λογαριασμούς, ἔδειραν αὐτοὺς ἀνηλεῶς.

30ῆ Μαΐου.—Θάνατοι ἐκ χολέρας συμβαίνουν καθ' ἑκάστην ὀλίγοι.

Ἀπὸ δύο μηνῶν διάφοροι ἀφορμαὶ πρὸς χρηματολογίαν ἐπινοοῦνται, ὅτε μὲν αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν καταστημάτων ἐν βουλγαρικῇ γλώσσῃ, ὅτε δὲ ἡ δῆθεν ἔλλειψις καθαριότητος ἐν τοῖς καταστήμασι. Τελευταῖον ἡ Δημαρχία πρὸς εὐρυσιν τῶν ὁδῶν ἄλλα μὲν καταστήματα τέλεον, ἕτερα δὲ ἀποκόπτει ἄνευ οὐδεμίας ἀποζημιώσεως.

31η Μαΐου.—Ἐγνώσθη ἐκ θετικῆς πηγῆς, ὅτι ἡ τελευταία κατὰ τοῦ Παγγαίου ἐπίθεσις ἐγένετο κατὰ διαταγὴν ἐκ Σόφιας. Πρὸς κατάληψιν αὐτοῦ συνεσωρεύθησαν τεσσαράκοντα πέντε χιλιάδες βουλγαρικοῦ στρατοῦ μετὰ ἵππικοῦ καὶ τεσσαράκοντα δύο τηλεβόλων. Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ σπουδαιοτάτῃ ταύτῃ θέσει ἀπὸ στρατηγικῆς ἀπόψεως ἣτις ἀποτελεῖ τὴν κλείδα τῆς ἐν Θράκῃ εἰσόδου εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Δράμας καὶ τῶν Σερρῶν εἶχον μόνον χιλίους ἐξακοσίους ὀπλίτας μετὰ τεσσάρων πολυβόλων. Οἱ δυστυχεῖς Ἕλληνες, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν Βουλγάρων, ἐπολέμησαν ὡς λέοντες. Ἀλλὰ τί ἠδύναντο νὰ πράξωσι ἀπέναντι τοσοῦτου ἐχθροῦ. Ὄταν δὲ ἐζήτησαν ἐπικουρίαν παρὰ τοῦ πέραν τῆς λίμνης τοῦ Ἀχينوῦ ἑστρατοπεδευμένου ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἔλαβον ὡς ἀπάντησιν, ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη. Ὡ τῆς ἀπροβλεψίας! Τρεῖς ἑβδομάδες παρήλθον ἔκτοτε καὶ αἱ βουλγαρικαὶ ἐφημερίδες καθ' ἑκάστην ἐπισειοῦσι κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸ μέγα τοῦτο ἀνδραγάθημά των. Ὡ τῆς ματαιότητος!

3η Ἰουνίου.—Ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ διέρχονται διὰ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ πεζῆ βουλγαρικὸς στρατός, διευθυνόμενος πρὸς δυσμὰς. Πολλὰ κρούσματα χολερικὰ ἐσημειώθησαν πολλαχοῦ τῆς πόλεώς μας. Τελευταῖον εἰς οὐδένα πλὴν τῶν Βουλγάρων, ἐπιτρέπεται ἡ μετάβασις εἰς Θεσσαλονίκην, εἴτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἴτε διὰ τῶν ἁμαξῶν.

4η Ἰουνίου.—Εἴκοσι καὶ πέντε χολερικὰ κρούσματα, ἐξ ὧν τὰ δέκα ἐπτὰ θανατηφόρα. Ὁ ἐκ Θράκης ἐρχόμενος στρατὸς συνεπάγεται καὶ διάφορα κτήνη, κατὰ χιλιάδας μὲν αἰγοπρόβατα κατὰ ἑκατοντάδας δὲ ἡμίονους, ἵππους, βοῦς ἔτι δὲ καὶ ὄνους. Φαίνεται ὅτι σαρώνουν τὰ μέρη δι' ὧν διέρχονται, ταλαίπροι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι!

5η Ἰουνίου.—Ἀσυγκρίτως πλείοτερα ἐν τῷ χωρίῳ Βεζνίκῳ ἢ ἐν τῶν Σουμπάσκιόϊ, διαπράττει ὁ στρατός, περικυκλώσας αὐτὸ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀφοπλισμοῦ. Πλείονες πληροφοροίαι ἐλλείπουσι.

5η—7η Ἰουνίου.—Ἐνῶ τῇ πέμπτῃ Ἰουλίου τὰ χολερικὰ κρούσματα ἦσαν δέκα ἐπτὰ ἐξ ὧν τὰ ἕξι θανατηφόρα, κατὰ τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας ἠλαττώθησαν ἐπαισθητῶς.

9η Ἰουνίου.—Ὁ στενὸς ἀποκλεισμός τοῦ Βεζνίκου ἐξακολουθεῖ. Χθὲς τέσσαρες χωρικοὶ διαφυγόντες τῶν ζωνῶν μετὰ φρίκης διηγῶνται τὰ ἐν τῷ χωρίῳ των διαπραττόμενα ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ. Ξυλοκοπήματα ἀνηλεῆ, χρηματολογίαι σεβασταί, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀπειλαί, ὅτι ἐὰν δὲν ἐγγραφῶσι Βούλγαροι θὰ διέλθωσιν ἐν στόματι μαχαίρας. Οὐδεμία σύγκρισις μεταξὺ τῶν Τουρκικῶν ἄλλοτε καὶ τῶν νῦν Βουλγαρικῶν καταπίεσεων. Ταλαίπωροι Ἕλληνες. Διὰ τὰς ἀτασθαλίας ταύτας διεμαρτυρήθη ἐἰς τὸν Γεν. Διοικητὴν κ. Βούλκωβ.

12η Ἰουνίου.—Δὲν ἐτελείωσαν τὰ δεινοπαθήματα τῶν ἐν Βεζνίκῳ Χριστιανῶν. Διεμαρτυρήθη τὸ δεύτερον ἐντόνως διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἐκ τοῦ χωρίου, καίτοι αἱ θεριναὶ ἐργασίαι ἐπέιγουσιν, διὰ τὴν ἀπαγωγὴν τῶν φορτηγῶν ζώων, διὰ τὴν ἔλλειψιν ἀλεύρων, διὰ τὴν κάθειρξιν ἐν τῷ χωρίῳ προκρίτων καὶ διὰ τοὺς δαρμούς ἐν καιρῷ νυκτὸς τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ σειρὰν, καθ' ἣν ὥραν ἕτεροι στρατιῶται εἰσέρχονται εἰς τὰς οἰκίας τῶν βασανιζομένων ἐν οἷς εὐρίσκοντο μόνον γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Νυχθημερὸν ἀπειλοῦσι τοὺς Ἑλληνικωτάτους Χριστιανούς λέγοντες ὅτι ἐὰν μὲν ὑπογράψωσιν ὡς Βούλγαροι, ἀμέσως θὰ ἀπαλλαγῶσιν, ἐνῶ ἐὰν ἐπιμένωσιν θὰ ὑποστῶσιν χεῖρονα. Τὰ χολερικὰ κρούσματα σπανιώτατα εὐτυχῶς.

14η Ἰουνίου.—Ἐξακολουθεῖ ὁ στενὸς ἀποκλεισμός καὶ ἡ κατεδάφισις μαγαζίων καὶ οἰκιῶν ἄνευ οὐδεμίας ἀποζημιώσεως, συνεπῶς δὲ καὶ ἡ πτωχεία καὶ ἡ ἀπελπισία τῆς κατωτάτης τάξεως. Φῆμαι ἀπαίσιοι περὶ ἐπικειμένου πολέμου, μεταξὺ τῶν τέως συμμάχων. Ὅποιον αἶσχος!

15η Ἰουνίου.—Ἐγνώσθη ὅτι ὁ Βουλγαρικὸς στρατὸς περιεκύκλωσε καὶ τὸ πλησίον τοῦ Βεζνίκου ἕτερον Ἑλληνικὸν χωρίον Σαρμουσακλῆ. Λεπτομέρειαι ἐλλείπουσιν.

ΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΑΙ ΘΗΡΙΩΔΙΑΙ

16η Ἰουνίου.—Ὁ στρατὸς ἅμα τῇ μεταβάσει του εἰς Σαρμουσακλῆ προσεκάλεσε τὸν ἐκ τοῦ χωρίου Τοπόλιαννη Οἰκονόμον Παπὰ Δημήτριον καὶ προεστῶτα Παναγιώτην, τοὺς ὁποίους, ἀφοῦ ἔδειρε πολλάκις ἐνέκλεισεν ἐν τῷ σχολείῳ καὶ διατηρεῖ νήστεις. Διεμαρτυρήθη διὰ τὴν ἀδικίαν ταύτην, προσθέσας ὅτι οὐδέποτε οἱ Τοῦρκοι ἔδειραν ἱερέα μου.

16η Ἰουνίου.—Ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἐν Βεζνίκῳ ἀπώλεια εἰς ἡμίονους

μόνον, ἵππους καὶ εἰς χρῆμα ἀνῆλθεν εἰς πέντε χιλιάδας τοῦλάχιστον τουρκικῶν λιρῶν.

18ῃ Ἰουνίου.—Ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἄνευ ἀποζημιώσεως κατεδαφίσεις μαγαζίων καὶ οἰκῶν ὑπὸ τῆς Δημαρχίας, συνεπῶς δὲ καὶ ἡ πείνα τῆς ἐργατικῆς τάξεως.

Νεαὶ καταπιέσεις ἤρξαντο ἐν τῇ πόλει. Πάντες οἱ μετὰ τὰς ἀρχὰς Νοεμβρίου μεταβάντες εἰς Θεσσαλονίκην ὡς μέλη ἐπιτροπῆς τῆς ἡμετέρας κοινότητος ὅπως συγχαρῶσι τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ νίκη τῶν συμμαχικῶν ὄπλων ἢ πρὸς ἔκφρασιν εὐχῆς ἐκ μέρους τῆς περιφέρειας Σερρῶν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἢ δημοσιογραφήσαντες ποτέ, ὑποβάλλονται εἰς αὐστηρὰν ἀνάκρισιν, τινὲς δὲ καὶ κωλαφίζονται καὶ φυλακίζονται. Μὴ χειρότερα!

20ῃ Ἰουνίου.—Ἐξακολουθοῦσιν αἱ συλλήψεις καὶ ἀνακρίσεις τῶν προκρίτων Ἑλλήνων πολιτῶν. Ὡς φαίνεται, οἱ Βούλγαροι ἐννοοῦσιν ὅτι μόνον τοῖς Βουλγάροις ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται ἀγαπᾶν τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν ἐθνικότητά των, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς λοιποῖς.

20ῃ Ἰουνίου.—Πρὸς νότον τῆς πόλεως μας ἐφαίνοντο κατὰ τὴν νύκτα φλόγες πυρπολουμένων μερῶν.

Διεδόθη ὅτι καίγεται ἡ Νιγρίτα. Λέγεται ὅτι ἤρξατο ὁ πόλεμος Βουλγαρίας καὶ Ἑλλάδος ὡς καὶ τῆς Σερβίας. Πρόδηλον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐγκατέλειπε τοὺς νέους συμμάχους. Πόλεμος λοιπὸν ἀκήρυκτος, ἢ μᾶλλον κλεπτοπόλεμος. Τὸ θέλημα τοῦ ἀγίου Θεοῦ γενέσθω.

20ῃ Ἰουνίου.—Ἐγνώσθη σήμερον, ὅτι ἐν τῷ χωρίῳ Σαρμουσακλή ὁ Βουλγαρικὸς στρατὸς μετὰ τῶν κομιτατζήδων ἐπανελάβεν ὅσα κακουργήματα διέπραξαν ἐν Βεζνίκῳ.

20ῃ Ἰουνίου.—Ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπάλληλων τῆς ἀστυνομίας Ποπῶβ ἦλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν συνοδευόμενος ὑπὸ πέντε στρατιωτῶν μὲ ἐφ' ὄπλου λόγχην, καὶ ἐζήτησε τὸν Μητροπολίτην (ἐμὲ) καὶ τοὺς δύο νέους ἐπισκόπους (τὸν βοηθὸν ἐπισκόπου μου καὶ τὸν ἀρχιδιάκονον). Μαθὼν δὲ ὅτι ἡσύχαζον, διέταξε τοὺς στρατιώτας ἵνα μὲ παραλάβωσιν εἰς τὸ Διοικητήριον, ἀφοῦ ἐξυπνήσω. Τὰ παράδοξα ταῦτα ἐγνωστοποίησάν μοι οἱ ὑπάλληλοι, μόλις ἐξεργερθέντι. Ἄμα τῷ ἀκούσματι συνέταξα ἐπιστολὴν καὶ ἀπέστειλα πρὸς τὸν στρατηγὸν Ἰβάνωφ, ὅστις ὁμως ἀναγνοὺς αὐτὴν εἶπεν, ὅτι οὐδὲν δύναται πράξει. Ὁμοίαν ἐπιστολὴν συνέταξα καὶ διὰ τὸν κ. Βούλκωβ. Μόλις ἐτελείωσα τὴν ἐπιστολὴν ἦλθεν ὁ ἀστυνομικὸς Ποπῶβ πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπον, ὅτι ἡ ὑπὸ λογχοφόρων στρατιωτῶν ἀπαγωγὴ Μητροπολίτου, μηδὲν κακὸν πράξαντος, εἶναι πρωτάκουστον πραξικόπημα ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ ἐκκλησίᾳ. Ἐὰν ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ἔχει τί νὰ μοὶ ἀναγγεῖλῃ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἢ ἐγγράφως ἢ διὰ διαγγελέως.

«Θέλω νὰ παραλάβω τὸν Ἐπίσκοπον Ἀμβρόσιον καὶ τοὺς δύο ἄλλους νέους ἐπισκόπους», λέγει ὁ Ποπῶβ. Τῷ ἀπήντησα ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἀσθενεῖ σήμερον καὶ ὅτι αὖριον, ἐὰν ἀναρρώσῃ, θὰ ἔλθῃ μόνος εἰς τὸ Διοικητήριον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς δύο ἄλλους κληρικούς, οὗτοι εἶναι καθηγηταὶ τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων. Ὁ Ποπῶβ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μητροπόλεως, ἀλλ' οἱ στρατιῶται παρέμεινεν ἐν τῇ θύρᾳ εἰς μηδένα ἐπιτρέποντες τὴν εἴσοδον. Αὐτόχρημα κάθειρξις ἡμῶν.

21η Ἰουνίου.—Οἱ στρατιῶται παραμένουσιν ἀπειλητικῶς. Δι' ἐπιστολῆς ἐγνώσθη ὅτι ὁ Γυμνασιάρχης Παπαύλου, ὁ ἰατρὸς Χρυσάφης καὶ δύο νέοι ἐκ τῶν καλλιτέρων οἰκογενειῶν, Κ. Σταμούλης καὶ Ν. Φωκᾶς ἐφυλακίσθησαν ἐν τῷ Διοικητηρίῳ, ἕτεροι δὲ περὶ τοὺς εἴκοσι πέντε περιωρίσθησαν ἐν ταῖς διαφόροις εἰρκταῖς. Ὁ Ποπῶβ ἐπανῆλθεν ἀλλ' ἀκούσας ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ἀσθενεῖ εἰσέτι ἀνεχώρησε. Τί γίνεται ἐν τῇ πόλει μας, ἔνεκα τοῦ στενωτάτου ἀποκλεισμοῦ, ἀγνοοῦμεν. Περὶ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν ἦλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν Μαλίνωβ, ὅστις εἶπε μοι τὰ ἐξῆς βαρυσήμαντα: «Ἐπειδὴ γινώσκωμεν, ὅτι ἔχετε ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν, διὰ τοῦτο γνωστοποιήσατε εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ ἐναντιωθῶσι, μήτε εἰς τὸν στρατόν, μήτε εἰς τὴν Διοίκησιν. Ἐὰν οὕτω προσενεχθῶσι σᾶς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς, ὅτι οὐδὲν ἔχουσι νὰ πάθωσιν, ἐν ἐναντίᾳ ὅμως περιπτώσει, σᾶς γνωστοποιῶ ὅτι θὰ καταστρέψωμεν τὴν πόλιν». Κατ' αἴτησίν μου, ὁ ἀξιωματικὸς διέταξεν τοὺς στρατιώτας νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν εἰς τὴν Μητρόπολιν εἴσοδον πέντε ἕξ προσώπων, ἅτινα θὰ ἐκάλουν. Διὰ τῶν μικτάριδων καὶ ἐνὸς ἱερέως ἐγνωστοποίησα τοὺς λόγους τοῦ ἀξιωματικοῦ ἐπεξηγήσας τὴν σημασίαν αὐτῶν. Τὴν νύκτα μεγάλη κίνησις ἀκούεται ἐν τῇ πόλει φορτηγῶν ἀμαξῶν, ἵππων καὶ στρατευμάτων.

22α Ἰουνίου.—Περὶ τὴν χαραυγὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Νευροκοπίου διακρίνεται ἐκ τῆς Μητροπόλεως συμπεφυρμένος ἔσμος ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, ἐσπευσμένως ἀναχωρούντων. Τίς ἄραγε ὁ καταδιώκων; Οἱ Κέρβεροι ἀγρύπνως τηροῦσι τὴν θύραν τῆς Μητροπόλεως. Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ πέντε φύλακες στρατιῶται ἐγκατέλειπον τὰς θέσεις αὐτῶν. Εὐθύς ἀμέσως ἐγνώσθη ὅτι ὁ στρατηγὸς Ἰβάνωφ μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του καὶ τῶν στρατευμάτων ἀνεχώρησαν τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, ἐκ τῆς σπουδῆς ἐγκαταλείποντες πολλὰ πράγματα.

23η Ἰουνίου.—(Ἐβδομὰς τῶν παθῶν τῶν Σερραίων Ἑλλήνων).

Ἡ πόλις ὁμοιάζει πρὸς νεκρούπολιν. Οὐδεμία κίνησις. Ἐγνώσθη, ὅτι οἱ Διοικηταὶ Βούλκωβ καὶ Χαματζήεβ καὶ ὅλον τὸ προσωπικόν, ἢ ἀστυνομία καὶ ἢ χωροφυλακὴ ἐδραπέτευσαν τὴν νύκτα. Συνεπῶς οὐδεμία ἐξουσία ὑπάρχει ἐν τῇ πόλει. Κατενοήθη ὑπὸ πολλῶν πολιτῶν ὅτι μέγας κίνδυνος ἐπικρέμαται ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ οἱ περισσότεροι ἤρξαντο

ἑτοιμαζόμενοι πρὸς ἄμυναν ἐναντίον τῶν ἐπελαυνομένων ἀπὸ Βορρᾶν Βουλγάρων στρατιωτῶν, κομιτατζήδων καὶ χωρικῶν χάριν φόνων καὶ λαφύρων. Πράγματι τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας, 24ῃ Ἰουνίου, ἠκούσθησαν ἱκανοὶ πυροβολισμοὶ ἄνωθεν τῆς πόλεως. Πάντες τότε κατέφυγον εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἔνθα ἐσχηματίσθησαν αἱ διάφοροι ἐπιτροπαὶ ἐξοπλισμοῦ τῶν δυναμένων φέρειν ὄπλα (εὐτυχῶς οἱ Βούλγαροι κατέλειπον πλεῖστα πολεμοφόδια ἐν ἀποθήκαις ἐν Τεμένεσι), μεταφορᾶς φυσιγγίων, σιτισμοῦ καὶ ὑδρεύσεως τῶν μαχομένων. Φιλοτίμως πρὸς τοποθέτησιν τῶν ὀπλιτῶν μας ἐν ταῖς κυριωτέραις θέσεσιν εἰργάσθη ὁ στρατιωτικὸς Ἀγκιὰχ Βέης. Περί τὴν ἑσπέραν ἦλθον πέντε εὐζωνοὶ καὶ ἑπτὰ πεζοὶ ἐκ τῶν προσκόπων τοῦ Ἀρχηγοῦ Παπαῦ-Κώστα, τῶν ὁποίων οἱ δύο λοχιαὶ ἀνέλαβον τὴν ὁδηγίαν τῶν ἡμετέρων συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ Βέη.

25ῃ Ἰουνίου, Τρίτη. — Καθὼς χθὲς καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα κατὰ χιλιάδας ἀντιλλάσσοντο οἱ πυροβολισμοὶ μετὰ τῶν Βουλγάρων, οὕτω καὶ σήμερον. Νομίζει τις ὅτι εὐρίσκεται ἐν τῷ πεδίῳ μεγάλης μάχης. Πρὸς τὸν πέραν τοῦ Στρυμόνος εὐρισκόμενον Ἀρχηγὸν τῶν Προσκόπων ἀπέστειλα δύο ἐπιστολὰς παρακαλῶν ὅπως σπεύσωσι πρὸς σωτηρίαν τῆς πόλεως. Κατὰ ἐνορίας ἐκλήθησαν εἰς τὴν Μητρόπολιν οἱ δυνάμενοι φέρειν ὄπλα. Μετὰ τινὰς δὲ συμβουλὰς μου ἐξέλεγον οὗτοι ἓνα ἀρχηγόν των, εἰς ὃν ὄφειλον τελείαν ὑπακοήν. Ὅσοι δὲ δὲν εὕρισκον μετὰ τῶν κατάλληλων ἀρχηγόν, προσελάμβανον ὡς τοιοῦτον ἓνα ἐκ τῶν προσκόπων.

26ῃ Ἰουνίου.—Τὴν πρωΐαν ἀπεστάλη ἰδιαιτέρα ἐπιτροπὴ καὶ γράμματα πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῶν προσκόπων καὶ πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ πέραν τοῦ Στρυμόνος Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Πρὸ μεσημβρίας ἔφθασαν 15 πρόσκοποι. Οὕτω ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς εἴκοσιν ἑπτὰ ἄνδρας. Ἡ ἄμυνα ἡμῶν καὶ ἡ ἐπίθεσις τῶν Βουλγάρων ἐξακολουθεῖ ἀγρία. Ἰκανοὶ πολῖται κατέφυγον εἰς τὰ Προξενεῖα Αὐστρουγγαρίας καὶ Ἰταλίας καὶ διαμένουσι νυχθημερόν. Φόβος καὶ ἀπόγνωσις παρὰ τοῖς πλείστοις. Καὶ τὰ πλησιόχωρα Ἑλληνικὰ χωρία, ἀφοπλισθέντα πρότερον διὰ τῆς βίας, καταφεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ λαμβάνουσιν ὄπλα ἐκ τῶν ἐγκαταληφθεισῶν ἀποθηκῶν. Νευρικὴ κίνησις ἐν τῇ πόλει. Ὁ Θεὸς βοηθός. Ἐκ λόγων προνοίας διέταξα ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς καταστάσεως ταύτης, ἵνα τὰ ἀρχιερατικά μου ἄμφια μετὰ τῶν σπουδαιωτέρων ἐγγράφων τεθῶσιν ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ τῆς Μητροπόλεως.

27ῃ Ἰουνίου.—Οἱ πυροβολισμοὶ σήμερον σπανιώτεροι. Τὴν πρωΐαν ἐστάλη δευτέρα ἐπιτροπὴ μετὰ γραμμάτων πρὸς τὸν Διοικητὴν τοῦ ἐν Κομάργιαν Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἣν συνώδευσεν καὶ ὁ ἐπίσκοπός μου. Εἰπόντος τοῦ Διοικητοῦ ὅτι δὲν ἔχει διαταγὴν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὰς Σέρρας, ἐπίσκοπος μετὰ τοῦ τῆς ἐν Νιγρίτη ἀστυνομίας κ. Κρανάκη

ἐπαρακάλεσε τηλεφωνικῶς ἐκεῖθεν τὴν Α. Μεγαλειότητα, ἣτις διέταξεν τὴν προέλασιν τοῦ ἐν Κομάργιανη τμήματος τῆς Στρατιᾶς, ὡς καὶ τῆς ἐν Ὀρλιακῶ ἑβδόμης Μεραρχίας. Δυστυχῶς ἡ ἐν Κομάργιανη γέφυρα ἐπὶ τοῦ Στρυμόνος ἦν ἡμιτελής τούτου δὲ ἔνεκα οὐδεμία βοήθεια ἔφθασε τὴν ἑσπέραν ταύτην, 27 Ἰουνίου, ἡμέραν Πέμπτην.

28ῃ Ἰουνίου, Παρασκευή.—Ἀπὸ πρωΐας ἀνταλλάσσονται πυροβολισμοί. Οἱ ὀπλίται ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἀγκιάχ Βέη καὶ τῶν λοχιῶν Παπαδογιώργου καὶ Καρακώτη γενναίαν ἀντιτάσσουσιν ἄμυναν. Δυστυχῶς μετ' ὀλίγον ἀκούγεται ἄνωθεν καὶ κρότος τηλεβόλων, ὅστις καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἀσυνήθεις ὀπλίτες μας. Μάτην ἱκανοὶ τῶν προκρίτων (σημειωτέον, ὅτι πολλοὶ τῶν εὐπόρων Σερραίων πρὸ ἡμερῶν εἶχον ἐγκαταλείψῃ τὰς Σέρρας ἀπελθόντες εἰς Θεσσαλονίκην) προέτρεπον τοὺς ὀπλοφόρους μας ἵνα μεταβῶσι εἰς τὰς θέσεις των. Αἱ γυναῖκες πᾶσαι ἐν οἰκιακῇ ἀμφιέσει μετὰ τῶν τέκνων των ἐτράπησαν εἰς φυγὴν πρὸς Νότον, πρὸς τὴν γέφυρα τῆς Κομάργιας. Ἐν τῇ Μητροπόλει ἔπαυσε πλέον ὁ πρότερος συνωστισμός. Ὀλίγοι τινὲς μόνον ἄντρες μετέφερον πολεμοφόδια εἰς τοὺς ἐναπολειφθέντας ἐν ταῖς ἑαυτῶν τάξεσι ἰσαριθμούς ὀπλίτας. Περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς πρωΐας εὐρωπαϊστὶ προσέρχεται ὁ Ἀγκιάχ Βέης μετ' ἑνὸς προκρίτου καὶ μοὶ λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξέλθω ὁ ἴδιος ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ προτρέψω τοὺς ὀπλίτας νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς θέσεις των. Λαβὼν μόνον τὴν ράβδον μου ἐξῆλθον τῆς Μητροπόλεως καὶ ὁμοῦ μετὰ τοῦ Ἀγκιάχ Βέη διήλθομεν τὰς κεντρικώτερας ὁδοὺς τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Τουρκικῶν συνοικιῶν. Οἱ ὀπλίται ἐφαίνοντο ὑπακούοντες εἰς τὰς προτροπὰς μου, ἀλλὰ δι' ἄλλης ὁδοῦ μετέβαινον πλησίον τῶν ἀναχωρούντων συγγενῶν των. Ἐπὶ τέλους μαθόντες, ὅτι ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ συνεκεντρώθησαν πολλοὶ ὀπλίται, μετέβημεν ἐκεῖ. Ὀπλίται δὲν ὑπῆρχον, ἀλλὰ πλῆθος γυναικοπαίδων φεύγον. Τότε μοὶ λέγει ὁ Βέης, ὅτι δέον νὰ μεταβῶμεν εἰς Κομάργιαν καὶ παρακαλέσωμεν τὸν διοικητὴν, ἵνα τὸ ταχύτερον ἀποστείλῃ στρατεύματα. Ἐπιβάντες δύο ἵππων εὐρεθέντων ἐν τῷ σταθμῷ ἐσπεύδομεν πρὸς τὴν Κομάργιαν. Αἱ ὀβίδες πλέον διήρχοντο ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν μας καὶ πέριξ ἡμῶν. Καθ' ὁδὸν χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ γυναικοπαίδων συνηντήσαμεν, φευγόντων ἐν ἀταξίᾳ, ἐπὶ τέλους δὲ εἶδομεν καὶ προσκόπους περὶ τοὺς ἑκατὸν πενήκοντα, βαίνοντας πρὸς τὰς Σέρρας. Συγχρόνως ὁμως καὶ νέφη καπνοῦ ὑψοῦντο κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς πόλεως. Ἦρχισεν ἡ πυρπόλησις. Οἱ γενναῖοι πρόσκοποι κατώρθωσαν νὰ ἀποθήσωσι τοὺς Βουλγάρους, οἵτινες ὁμως, εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας ἀνερχόμενοι ἐν οἷς καὶ διακόσιοι ἵππεῖς ἱκανοὶ Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται εἶχον προφθάσει διὰ πετρελαίου καὶ δυναμίτιδος νὰ πυρπολήσωσι καὶ καταστρέψωσι πᾶσας τὰς ἑλληνικὰς συνοικίας, ἀφ' οὗ πρότερον ἐλεηλά-

τησαν αὐτάς. Αἱ χιλιάδες αὐται τῶν Σερραίων Ἑλλήνων διενυκτέρευσαν ἐν τοῖς πέραν καὶ ἐντεῦθεν τοῦ Στρυμόνος χωρίοις. Περὶ τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Σέρρας τὸ ἐν Κομάργιαν σύνταγμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐξ Ὀρλιάκου ἡ ἑβδόμη μεραρχία μετὰ πυροβολικοῦ. Ἄλλ' ἡ πυρπόλησις τῆς πόλεως συνετελεῖτο, ὑποβοηθουμένης τῆς πυρκαϊᾶς ὑπὸ τοῦ σφοδροτάτου ἀνέμου, ὑπὸ τῶν στενωπῶν ὁδῶν καὶ ὑπὸ τοῦ ξυλίνου ὑλικοῦ τῶν οἰκιῶν.

25η-30ῆ Ἰουνίου.—Μέγα Πάσχα τῶν Σερραίων.—Οὕτως ἐπέπρωτο εἰς τοὺς Σερραίους νὰ ἑορτάσωσι τὴν Ἐθνικὴν τῶν παλιγγενεσίαν. Αἱ οὐρανομήκεις φλόγες τῆς καιομένης πόλεως Σερρῶν ἀπὸ τῆς προμεσημβρινῆς ὥρας τῆς Παρασκευῆς μέχρι τῆς πρωΐας τοῦ Σαββάτου, μεγαλοπρεπῶς ἀνήγγελον οὐ μόνον εἰς τοὺς Σερραίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς περιοίκους, ὅτι τελεῖται τὸ Ἐθνικὸν τῶν Πάσχα, ὅτι ἐκπληροῦνται οἱ προαιώνιοι πόθοι τῶν, καταργουμένης διὰ παντὸς τῆς δουλείας εἰς τοὺς ἀλλοφύλους. Ἦδη πρὸ τῆς ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς διεδόθη ἡ φαιδρὰ εἰδησις εἰς τὰ διεσπαρμένα ἀνὰ τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος πλήθη, ὅτι ἡ πυρίκαυστος πόλις τῶν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ γενναίου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς πόλεως κυματίζει ὑπερήφανος ἡ ἔθνικὴ τῶν σημαία. Καίπερ συντετριμμένος τῇ καρδίᾳ ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων συγκινήσεων τῶν προηγουμένων μηνῶν καὶ ἡμερῶν, ἐν τοσοῦτῳ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ μέγα ἀγαθὸν τῆς ἐλευθερίας, ἠυλόγουν τὸν Θεὸν λέγοντες : «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκα».

Τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου ἐπανακάμψαντες οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν πόλιν, εὔρον πᾶν ὅ,τι ὑπῆρχε ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὸν ὑπὸ μορφήν ἐρειπίων. Διὰ τῆς δυναμίτιδος καὶ τοῦ πυρὸς κατεστράφησαν ἅπασαι αἱ ἑλληνικαὶ συνοικίαι, πλὴν τῶν προαστείων συνοικιῶν τοῦ Ἀραμπατζῆ Μιαχαλᾶ καὶ τῶν Καμηνικίων, τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ μαγαζεῖα τὰ ἑλληνικά, ἡ Μητρόπολις μετὰ τοῦ Βυζαντινοῦ ναοῦ αὐτῆς, ἕτεραι δέκα ἐξ ἐκκλησίαι, τὸ γυμνάσιον, τὸ ἡμιγυμνάσιον Παρθεναγωγεῖον, ἡ Κεντρικὴ Ἀστικὴ σχολὴ μετὰ πέντε ἐτέρων τετραταξίων ἀστικῶν σχολείων, τὸ κεντρικὸν νηπιαγωγεῖον, τὸ νεότευκτον οἰκοτροφεῖον, τὸ λαμπρὸν νοσοκομεῖον, τὸ νοσηλεῦσαν καὶ πολλοὺς Βουλγάρους, τὸ Αὐστριακὸν Προξενεῖον, τὸ ὅλον τῶν οἰκιῶν καὶ λοιπῶν περὶ τὰ τετρακισχίλια ἀξίας ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίου λιρῶν. Ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐκ τῶν τουρκικῶν καὶ ἑβραϊκῶν συνοικιῶν ἐλάχιστοι μόνον οἰκισμοὶ ἐκάησαν. Τούτου ἕνεκα οἱ ἡμέτεροι ὁμογενεῖς ἐπανελθόντες διεσπάρησαν ἀνὰ τὰς οἰκίας τῶν συμπολιτῶν Τούρκων καὶ Ἑβραίων, οἵτινες μετὰ πολλῆς τῶν προθυμίας ἐδέξαντο τούτους, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἐναπολειφθείσας τρεῖς προαστίους ἑλληνικὰς συνοικίας, ὧν αἱ μικραὶ ἐκκλησίαι περιεσώθησαν μετὰ ἐτέρων τριῶν ἐν τῇ πόλει ναύσκων. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἀπεστείλαμεν μετὰ τοῦ φρουράρχου

τηλεγραφήματα εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Ἀθήνας, παρακαλοῦντες τὴν ταχεῖαν ἀποστολὴν ἄρτου, ἱματισμοῦ καὶ κλινοσκεπασμάτων. Ἡ ἑλληνικὴ ἐτοιμότης καὶ φιλανθρωπία ἀπεδείχθη ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὑπέροχος. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐπιμελητεία τοῦ στρατοῦ παρέσχε τὸν ἀπαιτούμενον ἄρτον, εἶτα δὲ κατεσχέθησαν τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ τοῦ βουλγαρικοῦ στρατοῦ ἄλευρα, μέχρις οὗ ἤρξαντο ἀφικνούμεναι ἐκ Θεσσαλονίκης δι' αὐτοκινήτων καὶ ἄμαξων αἱ πρῶται βοήθειαι.

Οἱ καταφυγόντες εἰς τὸ Αὐστριακὸν προξενεῖον πρὸς διάσωσιν ἀπήχθησαν ὑπὸ τῶν ἐμπρηστῶν τὴν μεταμεσημβριαν τῆς 28ης εἰς τὰ ὄρη, ψυχαὶ περὶ τὰς 150, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ προξένου, ὅστις φέρων μικρὰν Αὐστριακὴν σημαίαν ἤγειτο τῆς συνοδείας. Πρωτάκουστος περιφρόνησις σημαίας Μεγάλης Δυνάμεως! Τὰ πλήθη ταῦτα τῶν γυναικοπαίδων καὶ ἀνδρῶν, πολλαχῶς κακουχηθέντα, ἐπανῆλθον τὴν ἐπαύριον εἰς τὴν πόλιν. Δύο ἐκ τῶν εὐπορωτέρων ὑπέστησαν ἀφαίμαξιν τριακοσίων πεντήκοντα λιρῶν. Οἱ δὲ καταφυγόντες πολυπληθεῖς Ἕλληνες εἰς τὸ Ἰταλικὸν προξενεῖον ἐσώθησαν χάρις εἰς τὸν ἀφθόνως εἰσερεύσαντα εἰς τὰ τῶν ἐμπρηστῶν θυλάκια χρυσόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας φονευθέντων καὶ καέντων ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀνέρχεται εἰς ἑκατὸν περίπου.

Εἰς ἐπίμετρον τῆς δυστυχίας ἀνεφάνη καὶ ἡ χολέρα, οὐχὶ μὲν ἐν εὐρείᾳ κλίμακι, ἀλλὰ μετὰ ὀξέος χαρακτῆρος, ἀφ' οὗ ἐντὸς τεσσάρων ὥρῶν ἀπέθανον τινές. Ἱατροὶ ἐλθόντες ἐκ Θεσσαλονίκης ἐμβολιάζουσι τὰ πλήθη δι' ἀντιχολερικοῦ ὄρου. Ὁ Θεὸς νὰ σώσῃ τὸν λαόν του. Τὸ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καταληφθὲν καὶ εἰς ἐκκλησίαν αὐτῶν μεταβληθὲν Ἑσκή Τζαμί ἀπεδόθη εἰς τοὺς Μωαμεθανοὺς ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Ἡ πρᾶξις αὕτη ἀπέσπασε τὴν εὐγνωμοσύνη πάντων τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰσλάμ.

1η—2α Ἰουλίου.—Ἄμα τῇ ἀφίξει τοῦ κ. Κ. Μαζαράκη, διοικητοῦ τῶν προσκόπων τῆς νοτίου Μακεδονίας, προσωρινῶς δὲ διορισθέντος ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως φρουράρχου Σερρών, διωρίσθη ὀκταμελὴς Δημαρχία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀκῆλ Βέη, Ἀνωτάτη Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξ Ἑλλήνων, Τούρκων καὶ Ἑβραίων ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν προσέτι διάφοροι ἐπιτροπαί, οἷον ἐπὶ τῆς ἐκφορτώσεως καὶ παραλαβῆς τῶν ἀποστελλομένων βοηθειῶν, ἐπὶ τῆς διανομῆς τοῦ ἱματισμοῦ καὶ λοιπῶν εἰδῶν, ἐπὶ τοῦ καταυλισμοῦ τῶν χριστιανῶν κλπ.

Ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, διὰ τοῦ κ. Μπενάκη, διηνεκῶς ἐστέλλοντο ἄλευρα. Ἰδιαιτέρα δὲ ἐπιτροπὴ ἐκ Κυριῶν ἐκ Θεσσαλονίκης, ἥτοι Ἐφης Π. Χατζηλαζάρου, Φίτσας Γ. Χρυσάφη, Μαρίας Γ. Τσελέπη, Πριγκιπίσσης Ὑψηλάντη, καὶ τῶν Κυριῶν Χ. Χρυσάφη, Μ. Θεοδωρίδου καὶ Γ. Πάλλη, προσέτι ἑτέρα ἐπιτροπὴ ἐξ Ἀθηνῶν ἀποτελου-

μένη ἐκ τῶν Κυριῶν Ἀρ. Λέοντος Μελαῖ, Καλλιγᾶ, Πολιτάκη, Δος Ζυμβρακάκη, τῶν Κυριῶν Καλλιγᾶ, Πρίγκου καὶ Τσικοροπούλου ἐκόμισαν σάκκους εἰς ἑκατοντάδας ἀνερχομένους καὶ περιέχοντας ἐνδύματα, ὑφάσματα, κλινοσκεπάσματα, καφέ, ζάκχαριν καὶ οἰκιακὰ σκεύη.

Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ὡς πρώτην βοήθειαν ἀπέστειλεν εἴκοσι χιλ. δραχμῶν. Οἱ ἀμέσως μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ἐπισκεφθέντες ἡμᾶς Πρόξενοι τῆς Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας ἔδωκαν ὁ μὲν πρῶτος πεντακόσια φράγκα, ὁ δὲ δεύτερος ἑκατόν. Ἡ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀμερικανικὴ Ἐταιρεία τοῦ πετρελαίου διακόσια πενήκοντα δοχεῖα. (τενεκέδες).

10ῃ Ἰουλίου. — Ἐξακολουθεῖ ἡ διανομὴ τῶν ἀποσταλέντων ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης πλουσίων βοηθημάτων, τῆς Ἑλληνικῆς δὲ φιλανθρωπίας ἀπολάβουσι καὶ Τοῦρκοι πρόσφυγες, ἰδίως εἰς ἄρτον. Ἡ Ἰσραηλιτικὴ παροικία, ἡ ὀλίγον παθοῦσα, ἀνεκουφίσθη ὑπὸ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁμοδόξων των. Τὸν περισσεύοντα ἐνίστε ἄρτον καὶ περὶ τὰ ἑβδομήκοντα λεπτὰ κλινοσκεπάσματα διένημεν εἰς τοὺς ἡμετέρους. Ἐσχάτως ἔφθασαν καὶ αἱ διοικητικαὶ τῆς πόλεως Ἀρχαί, οἰκονομικαὶ καὶ δικαστικαὶ τοῦ κ. Ε. Α. Καβαλιεράτου, πρώην ἐνταῦθα προξένου τῆς Ἑλλάδος, διορισθέντος Νομάρχου Σερρῶν.

16ῃ Ἰουλίου.—Ὁ ἀπὸ πολλοῦ ἐγκατεστημένος εἰς Ἀθήνας σεβαστὸς Δημοσθένης Χατζηλάζαρος, προσήνεγγεν ὑπὲρ τῶν πυρिकाύστων Ἑλλήνων Σερραίων πεντακοσίας λίρας.

Ἀπαλλαγέντες, οἱ συμπολίται Μωαμεθανοὶ τοῦ ἐφιάλτου, ἠθέλησαν, ἵνα καὶ γραπτῶς ἐκφράσωσι μοι τὴν ἑαυτῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τοῦ ἐπομένου ἐγγράφου.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Σεβασμιότητα τὸν Μητροπολίτην Σερρῶν Κύριον Κον Ἀπόστολον.

Σεβασμιώτατε,

Οἱ ὑψημειούμενοι ἀντιπρόσωποι τῆς Μουσουλμανικῆς Κοινότητος Σερρῶν προαγόμεθα διὰ ταύτης νὰ ἐκφράσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι τὰ πλημυροῦντα τὰς καρδίας ἀπαξάντων τῶν Μουσουλμάνων τῆς πόλεως αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης, καὶ θερμῶν εὐχαριστιῶν διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς ἐπιδειχθεῖσαν πρὸς ἡμᾶς φιλάνθρωπον προστασίαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς καταλήψεως τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, ὅποτε ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης διὰ τῆς φιλανθρώπου Αὐτῆς ἐπεμβάσεως ἀνέστειλε τὴν καθ' ἡμῶν ἑξαπολυθεῖσαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων σφαγὴν τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1912, διὰ δὲ τῶν φιλοστόργων καὶ συντόνων ἐνεργειῶν Αὐτῆς ἐπετύγχανε τὴν ἀπὸ βεβαίου

καὶ τραγικοῦ θανάτου ἀπαλλαγὴν τῶν ἐν σταύλοις καὶ τζαμίοις ἐγκλεισθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ ἐξησφάλιζε τὴν πόλιν ἀπὸ πάσης ἐπαναλήψεως νέων φρικαλεοτήτων καὶ ἀτιμώσεων.

Ὅλως δὲ ἐξαιρετικῶς εὐχαριστοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, διότι εὐθύς μετὰ τὴν εἰσέλασιν τοῦ νικηφόρου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, τῇ φιλανθρώπῳ Αὐτῆς συστάσει ἐπέτυχε τὴν πανηγυρικήν ἀπόδοσιν τοῦ κεντρικοῦ τεμένους Ἀσκή Τζαμί, ὡς δεῖγμα ἰδιαιτέρας χάριτος πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους κατοίκους τῆς πόλεως, ἐπισπασαμένη ἕνα ἐπὶ πλέον τίτλον ἐπὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν.

Μετὰ σεβασμοῦ

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαί)

πρώην Μουφτῆς, νῦν Μουφτῆς, νῦν
Δήμαρχος καὶ διάφοροι πρόκριτοι τῆς
ἐνταῦθα Μουσουλμανικῆς κοινότητος, ὡς
καὶ οἱ ἱεροδιδάσκαλοι.

Ἐν Σέρραις, τῇ 4ῃ Ἰουλίου 1913

τῇ 18ῃ Ἰουλίου 1913

Ὁ Σερρῶν ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ